

№ 128 (20641) 2014-рэ илъэс БЭРЭСКЭЖЪЫЙ БЭДЗЭОГЪУМ и 16

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Псэуалъэхэм яшіын лъагъэкіотэщт

2014-рэ илъэсым жъоны- рыонымкІэ тиррэ мыл щтыргъуакІэм Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан Москва зыщэІэм Урысые Федерацием спортымкІэ иминистрэу Виталий Мутко Іофшіэгьу зэіукіэгьу дыриіагь. Ащ зэзэгъыныгъэу щызэдашІыгъэхэр щыІэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэм джырэ уахътэм лъэныкъохэр дэлажьэх. Ащ къыдыхэлъытагъэх гъэцэкІэжьынхэр зыщыкІорэ республикэ стадионым ияплІэнэрэ трибунэ гъэпсыгъэныр, псауныгъэр зыщагъэпытэрэ спорткомплексэу къутырэу Гавердовскэм дэжь щашІынэу рагъэжьагъэм иухыжьын, къалэу Мыекъуапэ щэ-

гъукІыр зылъэпсэ комплексрэ ащышІыгъэныр.

Республикэ стадионым итемыр трибунэ гъэпсыгъэным пае Адыгеим ищыкІэгьэщт ахъщэ ІэпыІэгъур къыфатІупщынэу УФ-м спортымкІэ и Министерствэ лъэlу тхылъ фагъэхьыщт. ПэшІорыгъэшъэу къызэралъытагъэмкІэ, псэуалъэм ишІын зэкІэмкІи сомэ миллион 250-м ехъу пэјухьащт.

Къутырэу Гавердовскэм идэкІыгъо дэжь щашІырэ спорткомплексэу ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэм иухыжьын ищыкІэгъэщтым щыщэу сомэ миллион 40-р мы илъэсым республикэм къы эк эхьащт. ЗэкІэмкІи ащ изэтегъэпсыхьан сомэ миллиони 165-рэ фэдиз пэІухьанэу ары зэрагъэнэфагъэр.

Мыекъуапэ иурамэу Подлеснэм тырашІыхьащт тирыр 2015-рэ илъэсым рагъэжьэщт, сомэ миллиони 105-рэ тефэщт. Ащ ищыкІэгъэ тхылъхэр джырэ уахътэм республикэм егъэхьазырых. УФ-м спортымкІэ иминистрэу Виталий Мутко къыхьыгьэ предложениехэм ащыщ мыл щтыргъукІыр зылъэпсэ комплексыр Мыекъуапэ щыгъэпсыгъэныр. Ащи ищыкІэгъэщт тхылъхэр агъэхьазырыщтых, псэуалъэр зытырашІыхьащт чІыгу Іахьри къыхахыщт.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ЕплъыкІэ пстэури къыдэплъытэнэу тефэ

Урысые общественнэ движениеу «Народный фронт «За Россию» зыфиюрэм ичныпіэ къутамэу АР-м щыІэм бэдзэогъум и 14-м Іэнэ хъурае зэхищэгъагъ. Ар афэгъэхьыгъагъ зыкі къэралыгъо ушэтыныр мы илъэсым тиреспубликэ зэрэщыкіуагъэм, ащ икі эуххэм Іофыгъоу къагъзуцугъэхэм ыкіи ахэм язэшіохын.

Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх ны-тыхэм зэраlукlагъэхэр чІыпІэ организацием хэтхэу УФ-м и Президент ицыхьэшІэгъухэр, республикэм щызэлъашІэрэ кІэлэегъаджэхэр, депутатхэр, журналистхэр.

Іэнэ хъураер зэхащэныр зыпкъ къикІыгъэр ушэтынхэм афэхъугъэ кlэуххэр арых. КъызэраІорэмкІэ, ахэм уагъэрэзэнэу зыкІэмыхъугъэр Интернетым джэуап хьазырхэр мытыгъэхэр, зэхэщакІохэр нахь пхъашэу Іофым къызэрекІолІагъэхэр ары. Сыдэу щытми, Іофым узэгупшысэн хэлъ.

Іэнэ хъураер зэрищагъ «Народнэ фронтым» ичІыпІэ къутамэ итхьамэтэгъоу Щыщэ Люсинэ. АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэу Хъуажъ Аминэт апэ гущыІэр зыратым къызэриІуагъэмкІэ, ушэтынхэм язэхэщэн пхъэшащэу зэхащагъэми, ащ тетэу амышІыгъэмэ, Іофыр зытет шъыпкъэр бгъэунэфын плъэкІыщтгъагъэп. Мыгъэ пэшорыгъэшъэу Іофэу ашіагъэр — кlэлэеджакlохэм,

— ахэм ащышхэм Іофыр зэрагъэпытэщтыр ашІошъ зэрэмыхъугъэр, нэмыкІ лъэныкъоу анаІэ зытетыгъэхэр министрэм къыІотагьэх. Шъыпкъэ, мыгъэ ушэтынхэм нэбгырэ 34-рэ къачlагъэкІыгъ, гъэрекІо а пчъагъэр зэрэхъущтыгъэр 12. Предмет зэфэшъхьафхэмкІи баллхэр нахь макІэх, анахьэу хьисапымкІэ, физикэмкіэ, химиемкіэ. Урысыер зэрэпсаоу пштэмэ, тэ ауж тимытэу министрэм къыІуагъ.

ЕтІанэ, адрэ илъэсхэм афэдэу нэмыкі чіыпіэхэм ащыпсэухэу мыщ дэмытхэгъэ, щымыпсэурэ унагъохэм къарыкІыгъэ кІэлэеджакІохэр щыІагъэхэп пІоми хъущт. БлэкІыгъэ илъэсхэм ахэр анахьэу Краснодар ыкІи Ставрополь крайхэм, нэмыкІ чІыпІэхэм къарыкІыщтыгъэх. Мыгъэ зэкІэмкІи кІэлэеджэкІо 24-рэ янэ-ятэхэр ягъусэхэу, мыщ щыпсэунхэу къэкІожьыгъэхэу ушэтыным хэлэжьагъэр. Баллыбэ къэзыхьыгьэхэм япчъагьи мы-

гъэ нахь макІ. Непэрэ кІэуххэр ублапіэх ныіэп. Іофшіэнышхоу тшіэн фаем ахэр икъегъэжьапІэх.

Министрэм ыуж къэгущыІагъ Мыекъопэ гурыт еджапІэу N 8-м физикэмкІэ икІэлэегъаджэу, УФ-м и Президент ицыхьэшІэгъоу Алексей Стальноир.

БлэкІыгъэ илъэсхэм зэкІэми Іоф зыдатшІэщтыгъэр, зыфатшІэщтыгъэр баллхэр арых. Ны-тыхэри, кІэлэеджакІохэри, кІэлэегъаджэхэри ары зыпылъыгъэхэр. Мыгъэ Іофыр нэмыкізу къычізкіыгь. Ушэтынхэм ямэхьанэ къызгурэю, ау щыкІагъэу яІэри умылъэгъун плъэк ырэп, ахэр къыдэмылъытэхэ хъущтэп.

Сэ Іоф зыщысшІэрэ лицееу N 8-м илъэс пчъагъэ хъугъэу ушэтынхэр щызэхащэх. Ащ къыхэкІэу гъэтхэпэ мазэм къыщегъэжьагъэу еджапІэр бырсыр хэт. Нахь пасэу классхэр къэуунэкІынхэшъ, ахэр ушэтыным фагъэхьазырынхэ фае. Ащ къыхэкІэу урокхэр тэгъэкІэкІых, етІанэ программэхэр икъу фэдизэу гъэцэкІагьэхэ хъурэп. ЕджапІэу кІэлэеджэкІо 1000 фэдиз зычІэсыр ушэтын ІыхыпІэ пшІыныр сэ сшІотэрэзэп. Камерэ жъугъэу ащ чІагъэуцорэм, уфай-уфэмыеми, кІэлэеджакІохэм яфитыныгъэхэр аукъох.

(Икіэух я 2-рэ н. ит).

Іоныгъор къаухы

Хабзэ зэрафэхъугъэу, Шэуджэн районым ит мэкъумэщышІэ обществэу «Премиумым» ич!ыгулэжьхэм бжыхьасэхэм яІухыжын игъом рагъэжьэгъагъ, илъэс пчъагъэ хъугъэшъ Іоныгъор апэ зыухыхэрэми ащыщых.

ЧІыгулэжьхэм агу етыгъэу илъэс реным Іоф ашІагь, къинэу алъэгъугъэм къыкІэкІогъэ лэжьыгъэм джы егъэразэх, гушІуагъуи хагъуатэ.

Бжыхьэ коцыр чІыгу гектар 1400мэ къащагъэкІыгъ. АщкІэ коц лъэпкъ зэфэшъхьафи 8-мэ ячылапхъэхэр къызыфагъэфедагъэх. Непэ коцыр зытелъ хьасэхэм япроцент 80 фэдизыр Іуахыжьыгъах. Гектар тельытэу лэжьыгьэ центнер 55-рэ къырахыжьы.

Пчъагъэм урыгушхонэу щыт. Шэуджэн районым имызакьоу, нэмык райвидеф шв имехеІпвІштемвистя мехно лэжьыгьэ къэзыхьыжьырэ бэу ахэтэп, арышъ, «Аферым!» япІонэу атефэ.

«Премиумым» иагроном шъхьа-Ізу Къохъужъ Хьымэр къеlуатэ:

- Мафэ къэс коц гектари 100 — 120-рэ Іутэхыжьы. Іоныгъом комбайни 5-рэ тищык Іагъэм фэдиз хьыльэзещэ машинэхэмрэ хэлажьэх. Мэфэ реным зэпамыгьэоу цІыфхэм Іоф ашІэ, ахэр дэгъоу агъашхэх, Іофым кІагъэгушІух, Іоныгъо ужым ахъщэ шІухьафтынхэр къазэраратыщтхэми ежэх.

Хьэ гектар 200-р Іутхыжьыгъах, гурытымкІэ гектар тельытэу центнер 42-рэ къытетхыгъ.

Іоныгьом дакіоу механизаторхэм япшъэрылъхэри агъэцакІэх. Хьэр зытелъыгъэ хьасэхэр зэхаупкіэтэгъахэх, коцыр зытырахыжьыгъахэми фежьагьэх, зэкіэмкіи чІыгу гектар минрэ ныкъорэ фэдиз аупкІэтэгъах.

«Агрономым ихьасэкІэ» заджэхэрэ чІыгу гектари 100-м шъхьафэу игугъу къэпшІынэу тефэ. Ащ Хьымэр зыдэлажьэрэр илъэсыбэ хъугъэ, советскэ лъэхъаным къыщегъэжьагъ. Ежьым къызэриІорэмкІэ, мыгъэ ащ фэдэ хьасэм коц лъэпкъ зэфэшъхьафитф щаригъэпхъыгъагъ. Лэжьыгьэу къытырахыгьэм уегьэразэ. Коц лъэпкъэу «Васса» зыфиlорэм гурытымкІэ центнер 70-рэ, «Бригадэм» — 58-рэ, «Утришым» — 54-рэ, «Таборым» — 60, «Силэм» – 55-рэ къатыгъ.

Лъэпкъ дэгъухэм къатыгъэ чылапхъэхэм ащыщхэр бжыхьэм апхъынхэу ящыкІэгъэщтым фэдиз агъэтІылъыгъах. Къэнагъэр чІыгу унае зи-Іэхэм, нэмыкі хъызмэтшіапіэхэм ащэфы.

Іоныгьор мэфитіу-щыкіэ къаухыщт. Къанэрэр жъон Іофхэр ары, шышъхьэІу мазэм нэс гектар 600 ажъон ямурад. Ар къазэрэдэхъущтми уеджэнджэшыжьынэу щытэп.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ иунашъу

Ошіэ-дэмышіагьэ зыхэль гумэкіыгьохэм ціыфхэр ащыухъумэгьэнхэм тегьэпсыхьэгьэ іофшіакіэм охьтэ гьэнэфагьэм техьэгьэныр

Федеральнэ законэу N 68-р зытетэу «ОшІэ-дэмышІагъэ зыхэлъ чІыопс ыкІи техногеннэ нэшанэ зиІэ гумэкІыгъохэм цІыфхэр ыкІи чІыпІэхэр ащыухъумэгъэнхэм ехьылlагъ» зыфи-Іоу 1994-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 21-м къыдэкІыгъэм, Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 794-р зытетэу «ОшІэ-дэмышІагъэ зыхэлъ гумэкІыгьохэр къэмыгьэхъугьэнхэмкІэ ыкІи ахэм якІэуххэр дэгъэзыжьыгъэнхэмкіэ къэралыгъо системэ зыкіым ехьылІагъ» зыфиІоу 2003-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 30-м аштагъэм, Адыгэ Республикэм и Законэу N 123-р зытетэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цІыфхэр чІыопс ыкІи техногеннэ нэшанэ зиіэ, ошіэ-дэмышіагьэ зыхэль гумэкІыгъохэм ащыухъумэгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІоу 1999-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 30-м аштагъэм, Къыблэ федеральнэ шъольырым ошІэ-дэмышІагьэ зыхэль тхьамыкІагьохэр къыщымыгъэхъугъэнхэмкІэ ыкІи машІом зыкъемыгъэштэгъэнымкІэ Комиссием 2014-рэ илъэсым мэкъуогъум и 30-м зэхигъэуцогъэ протоколым атегъэпсыхьагъэу Украинэм зышъхьэ къизыхыжьхэу Адыгэ Республикэм къэкІожьхэрэм ІэпыІэгъу ятыгъэным ыкІи пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ зычІэсыщтхэ унэхэм ящэлІэгъэнхэм апае:

- 1. ОшІэ-дэмышІагьэ зыхэль гумэкІыгьохэр къэмыгьэхъугьэнхэм ыкІи ахэм якІзуххуед дегъэзыжьыгъэнхэм атегъэпсыхьагьэу Адыгэ Республикэм гъэloрышІэнымкІэ икъулыкъухэр охътэ гъэнэфагъэм телъытэгъэ Іофшіакіэм тещэгъэнхэу.
 - 2. Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэу- сыщтхэ пунктхэм общественнэ по-

хъумэнкіэ, чіыопс къэкіуапіэхэмкіэ ыкіи ошІэ-дэмышІагъэ зыхэлъ ІофхэмкІэ Адыгэ Республикэм и ГъэІорышІапІэ, Адыгэ Республикэм икъэралыгьо учреждениеу «ЦІыфхэм якъэухъумэнкІэ, ошІэ-дэмышІагьэ зыхэль ІофхэмкІэ ыкІи «делут зыкъимыштэнымкіэ Гупчэр» зыфигорэр, Украинэм къыращыжьырэ цІыфхэр пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ зэраектинистине в мехтину по в мехт муниципальнэ районхэм (къэлэ койе і мех е і ме якъулыкъухэм ІэпыІэгъу афэхъунхэу.

- 3. Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ, Адыгэ Республикэм цІыфхэм -овет и евименетитов и Гъэворышіапіэ Федеральнэ миграционнэ къулыкъум икъутамэу Адыгэ Республикэм щыІэр ягъусэу пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ цІыфхэр зэращэлІэгъэ пункт--ишь неІшфоІк «мехэифо енапидом» мех зэхащэнэу.
- 4. Адыгэ Республикэм лъэпкъ Іофхэмкіэ, Іэкіыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыря зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Іофтхьабзэхэу а лъэныкъомкІэ зэрахьэхэрэм япхыгъэ къэбарыр зэльыІэсыкІэ амал жъугьэхэм къахаригъэутынэу.
- 5. Мы къыкІэлъыкІохэрэм игьо афэлъэгъугъэнэу:
- 1) Адыгэ Республикэм хэгъэгу кlоцl ІофхэмкІэ и Министерствэ:
- а) Украинэм зышъхьэ къизыхыжьхэрэр автомобиль колоннэхэр ягъусэхэу Адыгэ Республикэм къынигъэсынхэу;
- б) піэлъэ гъэнэфагъэкіэ зычіэ-

рядкэр ащамыукъоным лъыплъэнэу;

- 2) Федеральнэ миграционнэ къулыкъум икъутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм, Адыгэ Республикэм хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ и Министерствэ, ошіэдэмышІагъэ зыхэлъ ІофхэмкІэ ыкІи тхьамык агъоу къэхъухэрэм як вуххэм ядэгъэзыжьынкІэ Урысые Федерацием и Министерствэ и ГъэІорышІэпІэ шъхьа зу Адыгэ Республикэм щы зм Украинэм къикІыжьырэ цІыфхэу зэращэліэрэ пунктхэр, унэе псэупіэ фондыр піэлъэ гъэнэфагъэкіэ шъхьэегъэзыпІэ зыфэхъухэрэм афэгъэхьыгъэ къэбарыр зэпхыгъэ къулыкъухэм алъагъэІэсынэу ыкІи ахэр миграционнэ учетым хагъэуцонхэу;
- 3) цыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкІэ Федеральнэ къулыкъум и ГъэІорышІапІэу Адыгэ Республикэм щыІэм псауныгъэм икъэухъумэнкІэ Адыгэ Республикэм и Министерствэ игъусэу піэлъэ гъэнэфагъэкіэ ціыфхэр зэращэлІэгъэ пунктхэм санитарием ишапхъэхэр ащымыукъогъэнхэм ыкlи зэпахырэ узхэр къарымытэджэнхэм анаІэ тырагъэтынэу;
- 4) муниципальнэ районхэм (къэлэ е мехйом чыпы зыгъэ по мехйом якъулыкъухэм:
- а) піэлъэ гъэнэфагъэкіэ ціыфхэр зычІэсыщтхэ пунктхэр зэтырагьэпсыхьанхэу ыкІи чэщи мафи ахэм Іоф зэрашІэрэм анаІэ тырагъэтынэу;
- б) Украинэм зышъхьэ къизыхыжьхэрэм ІэпыІэгъу ятыгъэным фытегъэпсыхьэгъэ комиссиехэм, цІыфхэм ІофшІэн ягьэгьотыгьэным фэгьэзэгьэ къулыкъухэм, Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэ-

кІэ и Министерствэ, Урысые Федерачем ціыфхэм якъэухъумэнкіэ, ошіэдэмышІагъэ зыхэлъ ІофхэмкІэ и Министерствэ и ГъэІорышІэпІэ шъхьаІэу Адыгэ Республикэм щыІэм, Федеральнэ миграционнэ къулыкъум икъутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм, медицинэ, гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ, общественнэ ыкІи нэмыкІ организациехэм яІофшіэн зэхащэнэу;

- в) Украинэм къикІыжьхэрэм пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ зыщыпсэущтхэ унэхэр арагъэгъотынхэм пае Адыгэ Республикэм ис ціыфхэм Іофэу адашіэрэр агъэлъэшынэу;
- г) ціыфхэм якъэухъумэнкіэ, ошіэдэмышІагъэ зыхэлъ ІофхэмкІэ Урысые Федерацием и Министерствэ и Гъэ-ІорышІэпІэ шъхьаІэу Адыгэ Республикэм щыІэм, Федеральнэ миграционнэ къулыкъум икъутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм Украинэм къикІыжьыгъэ цІыфхэу унэе псэупІэ фондым, джащ фэдэу муниципальнэ образованиехэм ячІыпІэ зэфэшъхьафхэм шъхьэегъэзыпІэ ащызыгьотыгьэхэм афэгьэхьыгьэ къэбарыр аІэкІагъэхьанэу;
- д) шІушІэ ІэпыІэгъум икъэугьоинрэ -итегощэнрэ япхыгъэ ІофшІэныр лъагъэкІотэнэу.
- 6. Адыгэ Республикэм и Премьерминистрэ игуадзэу Н. С. Широковар -ешеп нихоІшеєк мехеєдвахтфоІ им ныгъэ дызэрихьанэу гъэнэфэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, бэдзэогъум и 10, 2014-рэ илъэс

ЕплъыкІэ пстэури къыдэплъытэнэу тефэ

хабзэмрэ» зыфиlорэм ипащэу

Мырзэ Джанбэч къызэриІуа-

гъэмкІэ, ны-тыхэм, ныбжьыкІа-

бэхэм ягугьэхэр мыгьэ аукъуа-

тадэзекІуагьэу мэхъу. Пхъашэу

ушэтынхэр зэрэзэхэтщтхэр

цІыфхэм ашІошъ зыкІэмыхъу-

гъэр едгъэсагъэхэшъ ары тюрэр

тымыгъэцэкІэжьэу. ЦІыфхэр

есагъэх зылъэкІырэм икІалэ

зэритыщтми, зэрэчІэхьащтми,

Іофшіэн къызэрежэрэми. Джа-

ры ашІошъ зыкІэмыхъугъэр, —

— НыбжьыкІэхэм жъалымэу

(ИкІэух).

Сэ зэрэслъытэрэмкІэ, ушэтынхэр зэрэкІохэрэм алъыплъэрэ цыфхэм алъэкъуацІэхэр зэгьэшІэгьошІухэу шытынхэ фае. ахэм нахь шъхьэихыгъэу Іоф ашІэмэ нахьышІу. А зэпстэуми мэхьанэ яІ гумэкІыгъо Іофым хэмылъынымкІэ.

Сэ сишІошІыкІэ, кІэлэеджакІохэм яшІэныгъэхэр зышауплъэкІурэ гупчэхэр шъхьафэу гъэпсыгъэнхэ фае. ЕтІани зы къыхэзгъэщымэ сшіоигъу. УФ-м и Президентву Владимир Путиным кІэлэегъаджэр социальнэу къэухъумэгъэным мэхьанэ реты. Сэ сишІошІыкІэ, кІэлэегъаджэм дэгьоу loth ешіэмэ, дэгъоуи къыгъэхъэн фае, - къыlуагъ А. Стальноим.

КъэгущІагъэм дырагъаштэу къајуагъ шјэныгъэхэр зыщауплъэкІурэ гупчэхэу илъэсым -ит дехтшешие фо! Іроіхиьт Іэнхэ фаеу. Ащ ипэгьокІзу гьэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ

министрэм къыхигъэщыгъ ащ фэдэ гухэлъхэр федеральнэ гупчэм зэриlэхэр, «тэри ахэм тапэшІуемыкІоу, хэбзэгьэуцугьэр тымыукъоу» тапэкІэ зэрэзэхэтщэщтхэр.

АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм икомитет итхьаматэу, «Народнэ фронтым» иloфышІэ купэу «Обществэмрэ

къыІуагъ депутатым. — Сыд Іо фаеми, гъэсэныгъэм исистемэ зыгорэ щызэщыкъуагъ. Лэжьапкіэр кіэлэегъаджэхэм къафэтІэтыгъ, ар мин 18-м ехъугъ. Ау сызыкІэупчІэм къызэрэсаlуагъэмкІэ, ащ фэдиз къэбгъэхъэным пае урок 23-рэ е нахьыбэ птын фае, категорие дэгъуи, званиехэри

уиІэнхэу щыт. КІэлэегъаджэхэр репетиторствэм лъэшэу пыхьагъэхэшъ, яІофшІэн шъхьаІэ тэрэзэу амыгъэцэкІэжьырэнкІи хъун. Ащи зэхэфынхэр ищыкІагьэх. Сэ сишІошІыкІэ, кІэлэеджакІохэм яшІэныгьэхэр илъэсым къыкіоці мэкіэ-макіэу зыщауплъэкіун гупчэхэр тиіэнхэ фае. АщкІэ федеральнэ гупчэм къеюфэ темыжэу, тэ тигухэлъхэр пэдгьохымэ нахьышІу. Ары гупчэр къызэрэтщыгугъырэри.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипроректору КІэрмыт Казбек къызэриІуагъэмкІэ, мы ушэтынхэр къызыщежьагъэхэм щыублагъэу мытэрэзхэу елъытэ.

 КІэлэеджакІом ишІэныгъэхэр уплъэкlугъэнхэмкlэ нэмыкі шіыкіэхэри щыіэнхэ фае, — еІо ащ. — Зыныбжь имыкъугъэу, зипкъышъол мыпытагъэу, зипсихикэ мыуцугъэ ныбжыык Іэхэм яфитыныгъэхэр тэукъох. ЕджапІэм къычІэкІыхэрэм тІо уцогьо ушэтынхэр атыштыгъэх. Ащ мэхьанэшхо иІ. Къиныгъор ІахьитІоу гощыгъагъэ, ащ тетэу хъумэ, ар нахь укіочіыгьошіу. Шъушіошъ жъугъэхъу, ар физиологием, психологием хэшІыкІ афызиІэхэм дэгъоу къагурэю. НыбжьыкІэм къиныр зы чІыпІэ зыфэхъукІэ нахь укІочІыгъуае къыщэхъу, ипсихикэ мэукъо. Ары зызыукІыжьыхэрэри ныбжьыкіэхэм къызыкіахэкіыхэрэр. Гъэсэныгъэм фэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэм къыщеlо ныбжыкІэр егупшысэн ылъэкІэу, щыІэныгъэм тегъэпсыхьа-

гъэу пјугъэн фаеу. Ау тестым ныбжьыкІэр ыпІурэп. Гъэсэныгъэм исистемэ хэукъоныгъэу щыхъугъэр бгъэтэрэзыжьын плъэкІыщтэп камери 100 классым ибгъэуцуагъэк и. Еджапіэм шіыкіэ амалэу ыкіи шІэныгъэу щамыгъотыгъэхэр апшъэрэ еджапІэм щыдгъэтэрэзыжьынхэу тыпылъ, ау ар гъэцэкІэгъуай.

Илъэсыбэрэ Мыекъопэ еджапІзу N 19-м ипэщагъзу, джыри гъэсэныгъэм исистемэ иІофышІэу ГутІэ Ларисэ зэрилъытэрэмкІэ, мыгъэ ушэтын тыкІэм бгъэшІэгъонэу зыпари хэхъухьагъэп.

— А уахътэр зэгорэм къэсын фэягь. Шъыпкъэ, гъэсэныгъэм июф щыкІэгъабэ хэт. Ахэм зэу ащыщ хэбзэгъэуцугъэм къымыубытырэ репетиторствэри. ШхапІэм нэбгыри 4, залым нэбгыри 5 арысэу кІэлэегъаджэм Іоф адешІэ. Неущ ахэм апашъхьэ итэу урок къеты...

Шъыпкъэ, еджапІэхэм зыми емыпхыгъэу яшІэныгъэхэр ауплъэкlунхэу амал яlэн фае. Ащ мэхьанэшхо иІ, ау ар мыкъэралыгъо учреждениемэ нахьышІу, — къыІуагъ Л. Гу-

Къызэјукјагъэхэр Іофыгъом ыгъэгумэк ыхэу, яшъыпкъэу тегущыІагьэх. ЗэкІэми къаІуагьэм мэхьанэ яІагь, зэкІэри къыдэплъытэнэу атефэ.

СИХЪУ Гощнагъу. Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Ныхэм яамалхэм ахэгъэхъогъэныр

гущы Гагъэхэр бэдзэогъум и щыублагъэу 49-м нэсэу сабый-

зэфэшъхьафхэм къызэратырэмкІэ, министрэхэм я Кабинет ипащэ ипсалъэ къыщыхигъэщыгъ ны ныбжьыкІэу сабыйхэр зыпіухэрэм Іоф ашІэн алъэкІыным иамалхэм нахь куоу ягупшысэгъэн, ахэм ахэгьэхъогьэн зэрэфаер. Пчъагъэу ащ къытыгъэхэмкІэ, непэ Уры-

Ары Іофыгъо шъхьаlэу зыте- сыем зыныбжь илъэс 20-м къы-

Непэ Урысыем зыныбжь ильэс 20-м кьыщыублагьэу 49-м нэсэу сабыйхэр зыпlоу исыр нэбгырэ миллион 16 мэхъу. Ахэм ащыщэу миллион 12-м loф aшlэ.

— унагъом, шІулъэгъуныгьэм, шъыпкъэныгьэм я Мафэ УФ-м и Президент дэжь льэпкъ проектхэм ягъэцэкІэн фэгъэзэгъэ Советэу щызэхэ-. щагъэм ипрезидиум изэхэсыгъо. Унэгъо политикэм и Концепциеу 2025-рэ илъэсым нэс къэралыгъор зэрыгъозэщтым иІофыгъохэр а зэІукІэм темэ хэхыгъэу щыщытыгъэх. Ар зэрищагъ Дмитрий Медведевым.

УФ-м къэбар жъугъэм иамал

хэр зыпооу исыр нэбгырэ миллион 16 мэхъу. Ахэм ащыщэу миллион 12-м Іоф ашІэ.

«Непэ ны ныбжьыкІэхэм ІофшІапІэхэр чІанэнхэу фаехэп, лэжьэнхэ амал яІэным кІэхъопсырэр бэ, — къыІуагъ Д. Медведевым. — Ау мыщ дэжьым къыщыхэгъэщыгъэн фае яунагъохэми къащыкІэным зыпари зэремызэгьыщтыр. Тэ типшъэрыльыр ащкіэ ахэм Іэпыіэгьу тафэхъуныр ары, ар къащыгъэнэфагь Президентым иvнашъохэм».

Ащ фэдэ ІэпыІэгъоу къэралыгъом ныхэм къаритын ылъэкІыщтхэм анахь шъхьаІэр кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм япчъагъэ игъэкъугъэныр, а лъэныкъомкіэ ахэр мыгумэкіынхэу шІыгъэныр арэу зэрэщытыр Правительствэм ипащэ къыхигъэщыгъ. Илъэси 3 — 7 зыныбжь кіэлэціыкіухэм афэгъэхьыгъэу 2016-рэ илъэсым нэс телънтэгъэ къэралыгъо программэр мы лъэхъаным агъэцакІэ. Ащ ишІуагъэкІэ къэралыгъом илъэс къэс кІэлэцІыкІу Іыгъыпіэхэм чіыпіэу яіэм 400 къахэхъо, тэ тиреспубликэкІи ар зэхэтэшІэ. «Программэм игъэцэкІэн пэІухьанэу щыт мылъкур икъу фэдизэу къэтэтІупщы, мы илъэсми миллиард 50 бюджетым къыхэдгъэкІыгъ, — къыщиІуагъ Правительствэм ипащэ а зэlукlэгъум. — А ІофшІэныр тапэкІи лъыдгъэкІотэщт, бюджетымкІэ мыІэшІэхми».

Унэе кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм яІофыгъохэри зэхэсыгьом кънщаіэтыгьэх. Гупчэ гьэзетхэм къызэратхырэмкІэ, зы илъэс закъом къыкіоці ахэм афэдэ кіэлэціыкіу іыгъыпіэхэм ащэхэрэм япчъагъэ фэдэ 13,5-кІэ нахьыбэ хъугъэ, нэбгырэ мин 240-м нэсыгъ. Мы Іофыгьом фэгьэхьыгьэу Д. Медведевым зэхэсыгьом къыщиІуагь унэе кіэлэціыкіу іыгъыпІэхэми, къэралыгъом иехэми зэфэдэу укъякІолІэн, шапхъэу -ее ехнетшида идеха мехеlыш рэфаер.

мазэм къаlэкlахьэрэм уигъэрэзэнэу щытэп. Мары М. Топилин дэдэм а зэlукіэм къызэрэщиІуагъэмкІэ, тхьамыкІэхэм ахальытэрэ «нэбгырэ миллион 13-м ипроцент 62-р кІэлэцІыкІухэр зыщапІухэрэ унагьох». Джащ фэдэу кlэлэцlыкlухэр зэрысхэ унагьохэр зыщыпсэущтхэ унэхэр яІэнхэм ылъэныкъокІи зэшІомыхыгъэ Іофыгъуабэ джыри щыІ. Мы лъэныкъомкІэ гумэкІыгьохэр нахь

Илъэси 3 — 7 зыныбжькІэлэцІыкІухэм афэгъэхьыгъэу 2016-рэ ильэсым нэс тельытэгьэ къэралыгьо программэр мы льэхьаным агьэцакіэ. Ащ ишіуагьэкіэ къэралыгъом ильэс къэс кІэлэцІыкІу Іыгьыпіэхэм чіыпіэу яіэм 400 къахэхъо, тэ тиреспубликэк и ар зэхэтэшІэ.

КІэлэцІыкІу ІыгьыпІэхэм ячэзыухэр нахь макІэ зыщыхъурэ лъэхъаным Іофыгъоу къэуцурэр илъэси 3-м нэс зыныбжьыхэм чІыпІэхэр ахэм ащягъэгъотыгъэнхэр арэу Правительствэм ипащэ къыхигъэщыгъ ыкІи а лъэныкъомкІэ шІэгъэн фаехэм ягупшысэнхэу пшъэрылъ фишІыгъ УФ-м ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ иминистрэу М. Топилиным.

Гупчэ гъэзетхэм къызэратхырэмкІэ, унагьоу сабыйхэр зыпіухэрэм ащыщхэм ахъщэу макІэ шІыгъэнхэм фэшІ ны мылъкур ипотекэмкіэ къызыфагъэфедэн алъэкІыным егvпшысэгъэн фаеу елъытэ министрэм. «ИпотекэкІэ унэгъо ныбжьыкІэм псэупІэ зэригъэгьотыгъэмэ, — elo М. Топилиным, — а чІыфэр ытыжьыным ны мылъкур пэІуигъэхьан ылъэкІынэу шІыгъэн фае сабыим ыныбжь илъэсищ екъуфэ емыжэхэу». Арышъ, мы Іофым тапэкіэ зэхъокіыныгъэ фэхъункіи пшіэхэнэп.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Коллекторхэм яфитыныгъэхэр

Сыдэущтэу узекІон фая коллекторыр къыпфакІомэ? Сыд фэдэ фитыныгъэха ащ иІэхэр? Уимылъку п амыхыным пае чІыфэр зэрэбгьэгьужьыщтымкІэ хэкІыпІэхэр щыІэха? Мы упчІэхэм яджэуапхэр зышІэ зышІоигьоу Адыгеим исыр бэ мэхъу.

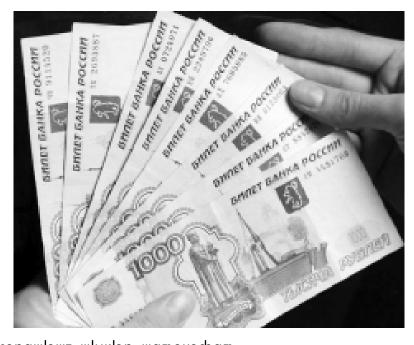
ЗэкІэми ашІэн фае коллекторыр пчыхьэм сыхьатыр 8-м зехъукІэ телефоным къытеони, уиунэ къэкІонышъ, уигъэгумэкІыни зэрэфимытыр. ІофшІэгъу мафэхэм сыхьатыр 8-м, зыгъэпсэфыгъохэм — сыхьатыр 9-м къащегъэжьагъэу ары ащ июф зигъэцакІэрэр. Коллекторыр бысымым римыгъэблагъэу иунэ ихьан фитэп.

Законыкіэм къызэриюрэмкіэ, чІыфэ зытелъ цІыфым ар зыщитыжьын фэе палъэр блигъэкІыгъэми, мэкІэ-макІэу ытыжьынэу зыригъажьэкІэ, коллекторым банкым ащкІэ макъэ регъэlу. «Уикредит тарихъ» зэпыугъо иІэмэ, ятІонэрэу чІыфэ джынэс къыуамытыщтыгъэмэ, джы къаlыпхын уфитэу хъущт.

Коллекторхэм агъэцэк Іэрэ Іофшіэныр псынкіэп. Ахэр цІыфхэм къагъапцІэх, телефон номерэу чІыфэр къаlахы зэхъум арагъэтхыгъагъэхэр ахъожьых е нэмыкІ цІыфхэм аратых. Чіьфэр зытельым иунэ зыкІохэкІэ, зыІукІэхэрэм ахъщэ чіыфэ амыштагьэу, ау бэрэ телефоным къытеохэзэ агъэгумэкІыхэу къараІо. «ЧІыфэр зымытыжьырэр къэшъумыгьотышъумэ, сыдэущтэу шъупро-

ЧІыфэр штэгъошіу,

Банкхэм ахъщэ хэхьо зэпыт, джащ фэдэу а чыфэр игъом зымытыжьыхэрэри нахыбэ мэхьух. Ар Іофыгьошхоу хабзэми цыфхэми апашьхьэ къиуцуагъ, ащ фэгъэхьыгъэу «О потребительском кредите» зыфиlорэ хэбзэгъэуцугъэр бэмышІэу аштагі Бэдзэогъум и 1-м къыщегъэжьагъэу ащ кІуачІэ иІэ хъугъэ.

Ащ коллекторхэм Іоф зэрашІэщт шІыкІэр щагьэнэфагь. «Коллекторым» къикІырэр ахьщэ чІыфэр зымытыжырэ цІыфхэм ар къа ихыжын эу фитыны гъ зи в вофыш в рары. Коллекторх эр зыхэхьэр э къулыкъу къэралыгъом иІ, ащ «Профессиональнэ коллекторскэ агентствэхэм яльэпкь ассоциациекіэ» еджэх (кіэкіэу — НАПКА).

фессионала?» — къяупчІых тыжьырэ цІыфым икъэбарэу ахэм. Ари шъыпкъэ.

Зызгъэбылъырэ цІыфым икъэгьотын гъэпсынкІэгьэным фэшІ хэбзэгъэуцугъэм хэкІыпІэхэри къыдилъытагъэх. Джы коллекторхэм цІыфхэм якредит тарихъ зыдэщыІэ Бюром, миграциемкІэ къулыкъум, мобильнэ операторхэм, хьакъулахь фондым зафагъэзэн алъэкІынэу фитыныгъэ яІ, чІыфэр зымы-

ахэм ачІэльхэр джаущтэу къыз-ІэкІагъэхьащтых.

ХэкІыпІэ къэбгъотын плъэкІыщт

Ахъщэр зымытыжьышъухэрэм заушъэфызэ, ячІыфэхэм зэрахагъахъорэр дэи.

Ахъщэ чыфэ банкым къышхы зыхъукІэ, зэзэгъыныгъэу ащ дишІырэм емыджахэхэрэр щы-Іэх. Мазэ къэс чіыфэм ахъщэ тедзэу фэхъурэр зыфэдизыр зымышІэрэри бэ. Унагьом ахъщэу къихьэрэр зэкІэ банкым езытыжьырэри макіэп.

Ассоциациеу зигугъу къэтшІыгъэм ивице-президентэу А. Морозовым къызэриІорэмкІэ, кредитхэр зэратыжьыщт

шІыкІэр къагъотынымкІэ коллекторхэм инэу яшІуагъэ къэкІощт. ЧІыфэр иными, ащ итыжьын хэкіыпіэ къыфэбгъотышъущт. Коллекторыми къыдэмыгушыlэу, телефоныри къэзымыІэтэу, чІыфэри зымытыжьыхэрэм яІоф хьыкумым зэхифынэу мэхъу, псэуалъэу яІэр ащэжьынышъ, чІыфэр агъэгъужьын фаеу чІыпІэ зэжъу еуцох. А Іофым приставхэр ары джынэс фэгьэзэгьагьэхэр, джы коллектор профессионалхэм ар зэшІуахыщт.

Хабзэр амыукъоным фэшІ

Ахъщэ чІыфэр къызІамыхыжьышъурэ цІыфхэм коллекторхэр мызафэу адэзекІуагъэхэмэ, ашынагьэхэмэ е ямылъку щыщ къатырахынэу фэягъэхэмэ, ахэм яюфшапіэ тхьаусыхэ тхылъ бгъэхьынэу щыт. Прокуратурэми ащ фэдэ тхылъхэр aleхых, ау зэкlэми анахьышІур НАПКА-м иассоциацие утхэныр ары.

Илъэсэу тызыхэтым ыкІэ нэс джыри зы законопроект «О профессиональной деятельности по взысканию задолженности» ыІоу Къэралыгъо Думэм изэхэсыгьо къыхалъхьащт. Ар ахъщэ чІыфэ зытыжьырэмкІи, банкэу къызіахыгъэмкіи, коллекторхэмкІи нахь хэкІыпІэ гупсэфэу агъэфедэн алъэкІыщтхэм афэгьэхьыгьэщт. ЧІыфэр къаІызыхыжьыхэрэм япшъэрылъхэри яфитыныгъэхэри нахь игъэкІотыгъэу къыдалъытэщтых.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Мэрэтыкъо Рустем къызэри-ІуагьэмкІэ, мы Іофтхьабзэр бэдзэогъум и 15-м нэс Адыгеим щыкІощт. Ащ къыдыхэлъытагьэу псауныгьэр кьэухъумэгьэнымкІэ учреждениехэм «пчъэ зэlухыгьэхэр» мы тхьамафэм ащыкloщтых, кіэлэціыкіу поликлиникэхэм, Адыгэ республикэ кІэлэцІыкІу клиническэ сымэджэщым сурэтшІынымкІэ зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэр ащызэхащэщтых. Мы Іофтхьабзэм изэхэщакІохэм пшъэрылъэу зыфагьэуцужьыгъэхэм ащыщ унагьом, сабыим мэхьанэу яІэр икъоу арагьэшІэныр, ахэр къаухъумэнхэм ныбжьыкІэхэр фэгьэсэгьэнхэр.

2013-рэ илъэсым Адыгеим сабый 5671-рэ къыщыхъугъ, 2012-рэ илъэсым къэхъугъэм едгъапшэмэ, сабый 63-кІэ ар нахь макІ. Мы илъэсымрэ 2013-м иапэрэ мэзихрэ зызэдгъапшэкІэ, а уахътэм къыкІоцІ дунаим къытехъуагъэм сабый 62-рэ къыщыкІагъ. Илъэс 20-м къыщегъэжьагъэу 29-м нэс зыныбжь бзылъфыгъэхэм япчъагъэ зэрэмакІэм къыхэкІэу мы гумэкІыгьор къэуцу. ХэкІыпІэу иІэр бзылъфыгъэу сабый зышъо хэфагъэм ар ымыгъэкІодыжьэу дунай нэфым къытыригъэхъоным фэщэгъэныр ары.

Зы илъэсым къыкІоцІ сабыеу агъэк одыжьых эрэм япчъагъэ нахь макІэ хъугъэ нэбгыри 150-мэ дунаим къытехъонхэшъ, ящыІэныгъэ къагъэшІэн амал аратыгъ.

2011-рэ илъэсым лъэрымыхьэ бзылъфыгъэхэу чІыпІэ къин ифагъэхэм ІэпыІэгъу зыщарагъэгъотырэ медикэ-социальнэ Гупчэ Адыгэ республикэ клиническэ перинатальнэ гупчэм къыщызэІуахыгъ.

- Гупчэр къызызэІуахыгьэм къыщегъэжьагъэу бзылъфыгъэ мини 3-м ехъумэ ІэпыІэгъу

Къытерэхъу **сабыир дунаим**

Урысые Іофтхьабзэу «ЩыІэныгьэ къысэт» зыфиІорэм къыдыхэлъытагьэу мы мафэхэм Адыгэ къэралыгъо университетым итхылъеджапІэ «Іэнэ хъурае» щыкІуагь. Іофтхьабзэм хэлэжьагьэх Адыгеим псауныгьэр кьэухьумэгьэнымкІэ иминистрэу Мэрэтыкьо Рустем, ащ игуадзэу Чэужь Нателлэ, мы министерствэм испециалистхэр, АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэу Хъуажъ Аминэт, ащ игуадзэу Къэрэтэбэнэ Махьмудэ, АР-м и Къэралыгьо Совет — Хасэм идепутатэу Ирина Ширинар, Адыгеим ыкlи Пшызэ шьольыр ащыпсэурэ быслымэнхэм я ДиндэлэжьапІэ имуфтий игуадзэу Шъхьэлэхьо Ибрахьимэ, ЗАГС-м ипащэу ЯхьулІэ Тэмарэ, Адыгэ республикэ клиническэ перинатальнэ гупчэм ипсихологэу Елена Христич, нэмыкІхэри.

ядгъэгьотыгь, — elo Мэрэтыкъо Рустем. — Ахэм ащыщэу сабыир зыгъэкІодыжьы зышІоигьо нэбгырэ минырэ ныкъорэ Гупчэм къеоліагь, гущыіэгьу зафэхъухэм ыуж нэбгырэ 200-мэ сабыир къагъэнэжьынэу тыраубытагъ. ІэзэпІэ учреждениеу тиІэхэм аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ Іэмэ-псымэхэр ачІэлъых. Сыд фэдэрэ уахъти бзылъфыгъэ зэпкъаджэу къяуалІэрэм ищыкІэгъэ ІэпыІэгъур рагъэгъотын алъэкІыщт.

Мыщ фэдэ гумэкІыгъо щымыІэным, ныбжьыкІэхэм сабыим имэхьанэ къагурыІоным, ащ икъэгъэхъун фэхьазырынхэм пае еджапІэм къыщыублагъэу бгъэсэнхэ фае, — elo Хъуажъ Аминэт. — КІэлэегъэджэ закъор арэп ар зипшъэрылъыр, унагъори, ны-тыхэри а ІофшІэным хэлэжьэнхэ фае. Зэгъусэхэу, зэдеlэжьхэзэ ныбжьыкІэхэр шэн дэйхэм апыщагъэхэ мыхъунхэм фэюрышіэнхэ фае. Ау ны-тыхэу кІэлэегъаджэмэ апэуцужьхэу, сабыим къыкъоуцохэрэри щыІэх. Ныр тутын ешъомэ, ар зэрэмытэрэзыр исабый гурыбгъэІоныр псынкІэп.

Хъуажъ Аминэт къызэриІуагьэмкіэ, гурыт еджапіэхэм сабыим имэхьанэ къизыІотыкІырэ Іофтхьэбзэ гъэшІэгьонхэр ащызэхащэх. Ахэм яшІуагъэкІэ ныбжьыкІэхэм лъэбэкъоу ашІырэм тэрэзэу егупшысэнхэм щэгугъых.

— Изакъоу къэнагъэу, Іэпыlэгъу имыlэу, хъугъэр зэкlэ ежь илажьэу къыщэхъу бзылъфыгъэу сабыир зыгъэк одыжьы зышІоигъом, — еІо Елена Христич. — Ащ фэдэ гупшысэхэм апкъ къикіыкіэ ашіэрэр икъу фэдизэу къагурымы оу, бзылъфыгъэхэм мыщ фэдэ зекіуакіэ къахэфэ.

Процент 70-м ехъумэ ушъхьагъоу афэхъурэр унагъом зэгурыІоныгьэ зэримыльыр ары. ЯтІонэрэ ушъхьагьоу къэуцурэр ахъщэр зэрафимыкъурэр, сабыир къафэхъумэ, ищык агъэр икъу фэдизэу рагъэгъотын амылъэкІыщтэу къызэрашІоы ары. Ященер ушъхьагьоу психологхэм къыхагъэщырэр бзылъфыгъэр лъэрымыхьэ зыхъукІэ гухэлъэу зыфигъэуцужьыхэрэр щыгъэзыягъэхэ зэрэхъурэр ары.

— Сэ зэрэслъытэрэмкІэ, тхьэшІошъхъуныгъэ зиІэхэм ащ фэдэ гумэкІыгьо къашъхьэрыхьэрэп, — ею Шъхьэлэхъо Ибрахьимэ. — ЦІыфыпсэм мэхьанэу иІэр дэгъоу къагурэІо. Диным ащ фэдэ Іофыр зэригъэхьарамырэр зэхашІыкІы.

Іофтхьабзэм къекІолІагьэхэр мы гумэкІыгьом пэшІуекІогьэнымкІэ шІэгъэн фаехэм атегущы агъэх, ащ епхыгъэ пшъэрылъхэр зыфагъэуцужьыгъэх.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай. Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ДЗЭ УХЬАЗЫРЫНЫГЪЭР

Унашъор **къэджэ**

Урысые Федерацием ицІыфхэу запасым щыlэхэр 2014-рэ илъэсым дзэ угъоинхэм ахэлэжьэнэу дэщыгъэнхэм ехьылІэгъэ унашъо Урысыем и Президентэу Владимир Путиным бэдзэогъум и 27-м къыдигъэкІыгъ.

Іофым хэшІыкІ фызиІэхэм къызэраІорэмкІэ, Украинэм е нэмыкі чіыпіэ горэхэм ащыхъурэ-ащышІэхэрэм ар зыкІи япхыгъэп. Запасым щыІэхэм илъэс къэс дзэ ухьазырыныгъэхэр арагъэкІух ыкІи мызэгъогури ахэм афэд ныІэп.

Заом е нэмыкі ошіэ-дэмышіэ Іофыгъохэм е офицерхэу ыкІи дзэкіолі къызэрыкіохэу дзэ частьхэм ыкІи учреждениехэм ахэтхагъэхэр хьазырхэу щытынхэм фэшІ Президентым иунашъо тегъэпсыкІыгьэу пІэльэ гъэнэфагъэкІэ УІэшыгъэ КІуачіэхэм, хэгьэгу кіоці Іофхэмкіэ Министерствэм икІоцІыдзэхэм къэралыгъо ухъумэкІо ыкІи щынэгъончъэнымкІэ къэралыгъо къулыкъухэм ащэх. Ахэр дзэ сатырхэм зэрахагъэтыщтхэм пальэу и эр УФ-м исубъектхэм ягьэцэкІэкІо хэбзэ къулыкъухэм зарагъэзэгъызэ агъэнафэ. А шапхъэм хэмыхьэхэрэр уплъэкІунхэм атегъэпсыкІыгъэ угъоинхэр ары. Ахэм пІалъэу

яІэщтыр зыкъэухъумэжьыгъэнымкІэ Министерствэм егъэнафэ.

Мыщ дэжьым къыщыІогъэн фае дзэ угьоинхэр зэхэщэгьэнхэм епхыгъэ Іофыгъо пстэури фэшіыкіэ зэхагъэуцогъэ Положением зэригъэнафэхэрэр. А Положениер Урысыем и Правительствэ иунашъокІэ аужырэу гъэрекІо ыухэсыгъ. Ащ зэригъэнафэрэмкіэ, запасым щыіэхэр дзэ комиссариатхэм дзэ угъоинхэм ащэх Урысые Федерацием и Президент иунашъоатегъэпсыкІыгъэу ухъумэжьыгъэнымкІэ Министерствэм ыкІи нэмыкІ кІочІэ къулыкъухэу къулыкъур зыщахьыхэрэм ащыгъэхьазырыжьыгъэнхэм фэшІ.

Положением пхъашэу егъэнафэ дзэ угъоинхэм палъэу яІэр зыфэдизыр. Ар мэзитІум нахь кІыхьэн ылъэкІыщтэп. Ащ нахь кіыхьэу ціыфыр иунагьо ыкіи Іофшіапіэм акіэрычыгъэу агъэпсын фитыхэп.

Джащ фэдэу угъоинхэр Положением зэхэушъхьафыкІыгъэхэу егъэпсых. Ахэр егъэджэн угъоинхэу ыкІи уплъэкІун угьоинхэу щытынхэ алъэкіыщт. Положением зэригьэнафэрэмкіэ, дзэ угъоиным ащагъэм Іофшіапіэу зыіутымкіэ лэжьапкіэу иІэр ыкІи иІэнатІэ къыфагъэнэжьых. Ащ нэмыкІэу контракт шІыкІэм тетэу къулыкъур зыхьырэм ратыхэрэр къыратых.

Сэ Совет хабзэм илъэхъанэ дзэ къулыкъум сыщыІагъ. Къэралыгъом игъунапкъэхэр къэзыухъумэрэ дзэм сыхэтэу Армением илъэсищрэ мэзищрэ къулыкъур щысхьыгъ. Сыстаршинау дзэм сыкъыхэкІыжьыгъагъ, нэужым Мыекъуапэ дэт дзэ дивизием ичасть сыхатхагъэу дзэ угъоинхэм сахэлажьэу къыхэкІыгъ. СисылъагъэкІуатэз старшэ лейтенантым сынэсыгъагъ. Илъэс къэс сэщ фэдэхэмкІэ мэзаем таугъойти, частэу тызыхэтхагъэм мэфэ 12 тыщырагъаджэщтыгъ, ухьазырыныгьэу тиІэм хэдгьахьощтыгь, тесэжьыгъэу мэзаер къызысыщтым тежэщтыгь. КъыхэкІыгь чэщым ошІэ-дэмышІэу къыІухьэмэ, частым тащэу, мэфэ заулэ тыкъагъэтэу, дивизие гъэзетыр къыдытагъэгъэкІэу. Аузэ ныбжьыр къэси, илъэс 50-м тызынэсым, сэри къыздыдащыщтыгъэ ныбджэгъухэри тыхатхыкІыжьи, ащ ыуж тагъэгумэкІыжьыгъэп. ТшІэрэп джы агъэнэфэрэ угъоинхэм ягъэпсыкІэщтыр. Енэгуягъо ахэр ыпэрэхэм афэмыдэнхэкіэ.

Тиреспубликэ джырэ дзэ угъоулэкІэ зыфэдгъэзагъ. Дзэ хэшынхэмкІэ отделым ипащэу Юрий Прокудиным къызэри-ІуагьэмкІэ, Урысые Федерацием и Президент иунашъо ежьхэмкІэ ошіэ-дымел-еішо іофэу шытэп. Ары пакІошъ, ащ ежэщтыгъэх, сыда піомэ а унашъор щымыі у дзэ угьоинхэм апэlуагьэхьащт мылькур къатlупщын алъэкlыштэп.

ЗыкъэухъумэжьыгъэнымкІэ Министерствэм и Генеральнэ штаб мы илъэсым щыІэщт дзэ угъоинхэм яхьылІэгъэ планэу зэхигъэуцуагъэм къыхэтхыкІыгьэу Темыр-Кавказ дзэ округым идзэпащэ къыІэкІэхьэгъэ унашъом Адыгэ Республикэр зэрэхэтхэгъэ шыкІэм тегъэпсыкІыгъэу тэри жъоныгъуакІэм унашъо къытлъигъэ!эсыгъагъ,

ею Юрий Прокудиным. — Ащ инхэм зэрахэлэжьэшт шыкіэр зэригъэнафэрэмкіэ, Іоныгъом зэдгъашІэ тшІоигъоу республикэ и 11-м къыщыублагъэу и 30-м дзэ комиссариатым упчІэ за- нэс дзэ угъоинхэр щыІэщтых. Офицерхэу нэбгырэ 17, сер жантхэу ыкІи старшинахэу нэбгырэ 91-рэ Мыекъуапэ дэт дзэ частым дзэ техникэмрэ Іашэхэмрэ зыщаІыгъхэу иІэм дгъэкІощтых. Дзэ ухьазырыныгъэм цыхьэшІэгьоу иІэр гьэпытэгьэным ехьылІэгьэ Іофыгьохэр ахэм зэрахьащтых. Мыщ дэжьым къыщыІогьэн фае тэ нэмыкі чіыпіэхэм ащыіэ дзэ частьхэр игьэкъугьэнхэм фэшІ угьоинхэр зэрэзэхэтымыщэхэрэр. Тэ тщэхэрэр Адыгеим ит частьхэм апае тэугьоих. А шІыкІэм къыхимыубытэхэрэр контракт шІыкІэм тетэу дзэм къулыкъу щызыхьы зышюигъохэм зэзэгьыныгь адэшІыгьэнхэр ары.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Илъэс тюкиттур къызэзынэкІыгъэ хъулъфыгъэм, уахътэм щикіухьагьэ фэдэу иныбжьыкіэгъум зытетыгъэм зэхъокІыныгъэ хъатэ зыфэмыхъугъэм, пэкІэ шіуціэ зытет ліы къопціэ плізіу шъуамбгьом, пчэнэ псыгъом чэщ реным гупсэф иlaгъэп. Пкіыхьапіэкіэ ынэгу кіэтыгь апэу шІу ыльэгьугьэгьэ бзылъфыгъэр, Нурэ. Ащ къыриІуагъ: «Сыдэу ужъалыма? Сыпщыгъупшэжьыпагъ, уинэплъэгъу лъапІэ хъугъэ».

Азэмат къызэущым джыри нэф къэмышъыпагъэми, нэфылъэр къызэкІичыгъэхагъ. Нэфынэ макІэр шъхьаныгъупчъэмкІэ унэм къиплъыхьэщтыгъ. Атакъэхэр агъэжьэу къызэлъыlощтыгьэх. Къуаджэр джыри чъые ІэшІум хэтыгъ, кІым-сымыгъ, атакъэмэ амакъ ащ ирэхьатыныгъэ зыукъощтыгъэр.

Хэчъыежьымэ шІоигьоу Азэмат зызэпыригъази, мафэу къакІорэм инэф ынэмэ къакІимыдзэным пае шъхьаныгъупчъэм ыкІыб фигъази гъолъыгъэ, ау чъыер къекІущтыгъэп. Нурэ къыриІуагъэр ышъхьэ итыгъ: «Сыдэу ужъалыма...» Ар къызфыриюн фэдэ щыюу зыдишІэжьыщтыгьэп. Ежьыр ар бзылъфыгъэм риюныр зытефэрэр. Ежь Нурэ къыщигъэзыий, нэмыкі кіалэ зэрэдэкіуагъэр зыщигъэгъупшэн ымылъэкІэу къызэрихьыщтыгъэр арэу къычІэкІын, чэщ къэс пІоми хъунэу зэгорэм ипкlыхьэ хэтыгъ, ау уахътэр гуубэжьэу аlоба, уахътэ зытешіэм, зыщыгугъыжьын зэрэщымыІэр ышІошъ къызэхъум, фэмыхъукІэ пшъашъэм къыришіагъэм еуцоліэгъагъ. Нахь илъэсыбэ тешІэ къэс Нурэ зэрегупшысэрэр нахь макІэ хъущтыгъ. ПкІыхьапІэм зыщимылъэгъужьыгъэри бэшІагьэ, ильэс тіокі фэдиз хъугъэ. Адэ сыда джы ар ипкlыхьэ къыхэхьаныр къызхэкІыгъэр? Ащ иджэуап къыгъотымэ шІоигъоу гупшысэу Азэмат щылъыгъ. Нурэ зыгорэкІэ къыщэгугъэу, ащ фэшІ инэплъэгъу къыкіэхъопсэу ышіошъ ыгъэхъунэу фэягъэп. Шъыпкъэ, лІы иІэжьэп, уз Іаер къеузи, ныбжьык Іэзэ дунаим зехыжьыгьэр илъэситІум къехъугъ. Джыри ліы зэригьэгьотыжьыным кіэхъопсыным гъэшІэгьон хэлъэп. Жъэп, ежь нахьи илъэс заулэкІэ нахьыкІ. Ары шъхьаем, ащ фэдизкІэ Нурэ къыщыгугъыным ежь июф тетэп, шъузкlалэхэр иlэх, ишъэо нахьыжъ икъэщэгъу хъугъэ, ипшъашъэ джыри пшъэшъэпкъым имыуцуагъэгоми, илъэс пшІыкІухым ит ныІэп. зигъэпшъашъэу шэн къыштагъ, гъунджэм Іутэу бэрэ плъэгъущт. Ипсэогъуи иджагъоп, ау ишъаорэ ипшъашъэрэ ыпсэ ахэлъ. Ахэр ритэкъухьэхэу бзылъфыгъэ горэм хэхьажьыныр ышъхьэ къихьахэрэп. Ар ыІоти зыкъыфигъэгусэщтыгъ,

Нурэ къыгурымыІоу фэІошъуштэп. Ащ фэдэ гухэлъ фыри-Іагьэмэ, зыlуигьакlэу гущыlэгьу ышІэу шэн къыштэщтыгъ. Ары пакІошъ, игухэлъи занкІэу ри-Іощтыгъ. Хъулъфыгъэ-бзылъфыгъэ ІофкІэ къенэцІэу ыІонти, ари Нурэ рипэсырэп. Ащ фэдэ зэзыпэсыжьын бзылъфыгъэп. Адэ сыда?

къемышІужьэу тхьамэфэ псау зэпичэуи хъущтыгъ.

«СыадыгэлІыба шъузым зыгорэ ыющт сэюкіэ лыгьэ къысхэмыфэжьыхэнэу», — зэриlожьыгъэ Азэмат. Ащ нахь гу ригьэшІыгь.

Пчыхьэ охъуфэ ежэнэу апэм Азэмат игухэлъыгъэми, фэщыІагъэп, «сыдэу ужъалыма...» пкіыхьэкіэ Нурэ къызкіыри-

«Къызэрэсымыщэщт шъыпкъэр ошіэшъ аущтэу olo нахь, къэсщэпэнэу пшІэмэ, боу куохьау къэпІэтын», — зэриІожьыгъэ Азэмат. Дунаир чъыІэтагъэти, нэмыцхэм къашІыгъэ къэптан піуакі у хыпс къаргъом ишъогъур ищыгъынхэм акІыІу къышІи, «Ащыгъум зи лІыгъэ схэмылъыхэу укъысэплъба! УкІэ-

хэр зэпэджэжьыхэ зыхъукІэ къэоещтэу зэраІорэр. Ау ащ фэдэ нахэ джырэкІэ уашъом иІэгъахэп, ау инэплъэгъу чыжьэу зедзым, ынэмэ къапэшІофагь къохьэпІэ-темыр лъэныкъом къыщылъэгъорэ ошъопщэ Іужъухэу шІуцІэрымэ зыпихыхэрэр. А лъэныкъом къикІырэ жьыбгъэм, нэкъуаекІэ заджэхэрэм, уае къыхьэу бэрэ къыхэкІы. Мылъэшыми а жьыб-

гъэр ары къепшэштыгъэр...

Къыздизыгъэр ымышІэу ошІэдэмышІэу Азэмат игъогупэ чэтыу шІуцІэшхо горэм зэпичыгъ. Чэтыу шІуцІэм уигъогупэ зэпичымэ мышloy зэрaloрэм пае зыпыгубжыкlызэ кlэлъиІуагь: «Сэ укъысажэщтыгьа, емынэм ыхьын!» Зыдежьагъэм мыкІоу къыгъэзэжьынэу зэ ышъхьэ къихьагъ, ау урыс орэдэу чэтыу шІуцІэм фэгъэхьыгъэм хэлъ гущыІэхэр ыгу къэкІыжьыгъэхэу ежь-ежьырэу зыдэхьащхыжьыгъ: «Сыдэу сыдела, чэтыум сапэ зэпичыгь пае сыздежьагъэм сымыкloy къэзгъэзэжьынэу сыгу къизгъахьэу!» Ащ къыкІэлъыкІуагъ къыдэмыхъун фэдэ лъэгъунышхо иІэу зэремыжьагъэр.

Остыгьэ хэгьэнэжыльо хъупэгъагъэп Азэмат Нурэ дэжь зехьэм. Унэр къэбзэ-лъабзэу зэІыхыгъагъ. Нурэ изэкъуагъ. ПхъэнтІэкІу шъабэу диваным ынатІэ егъэуцолІагъэм тесэу телевизорым еплъыщтыгъ. Стол псыгъо лъхъанчэу ыпашъхьэ щытым щай е кофе зэрешъогъэ чашкэр, ІэшІу-ІушІухэр зэрылъ лэгъэ тешъор тетыгъэх. Ылъапшъэ къыдаоу халат кІыхьэ, къэгъэгъэ зэмышъогъухэр хэшІыхьагьэхэу щыгьыгь. Къызэремыжагьэр къыхэщэу, ылъэгъурэр ыгъэшІагьоу къыпщыхьоу Азэмат къыдэплъыий, къызщылъэтыгъ.

Нурэ иныбжыкІэгъум зыфэдагьэмрэ джы рильэгьулІэхэрэмрэ зэригъапшэхэу Азэмат пыплъыхьэщтыгъ. Хэпхыни хэплъхьани щымыІ зыфаІорэм фэдэу пкъы ищыгъэ дахэ зи-Іэщтыгъэр, зыпчанэ ІэцІыир къекІокІынэу псыгъобзагъэр ары Іоу пшІэжьыщтыгъэп джы ыпашъхьэ итыр. Пчанэ имыІэгъахэ фэдэу бзылъфыгъэ ныбэшъу. Ыныбжь емылъытыгьэу нахьыжъ теплъи иІ. ЫначІэхэр зэльэгьэ жьугьэхэм зэхахьытагьэх. Нэ нэгьо дахэщтыгьэхэу тыгъэр къызэрыщыщтыгъэхэр, нурэр къызк ихыщтыгъэхэр ушъокугъэх, начІэм нахь куоу чІэсхэ хъугъэхэу къыпщэхъух. Тыгъэ къыкъокІыгъакІэу шІэтыщтыгъэ нэгушъхьэхэр кіыфыбзэх, чэрэз тІыргъуагъэм фэдэгъэ ІупшІэхэу джэнч хьалыжъопіэ теплъэ зиіагьэхэр іуу шхъонтІыкІыгъэх.

(Джыри къыкІэлъыкІошт).

НасыпышІо хъумэ шІоигъуагъэми...

А упчІэм иджэуап Азэмат къыфэмыгьотыштыгьэр. АІо апэрэ шіулъэгъур ышіыгьэ ціыфым щэІэфэ щымыгъупшэу. Арышъ, Нурэ къыщымыгугъыжьми, инэплъэгъу къыкІэхъопсыным хэлъ щыІэп. Ежьми ар ыушэтыгъ. Апэрэ илъэсхэм Нурэ инэпльэгъу кІэхъопсэу бэрэ зыфиплъыхьэщтыгъ, ау, шъыпкъэ, нэужым ар хинэгъагъ.

А гурышэхэм дахьыхи, Нурэ дэжь кІонэу Азэмат тыриубытагъ. Сыд elyaлl фаеми, иныбжьыкІэгъум лъэшэу шІу къэзылъэгъущтыгъэ бзылъфыгъэба! Ау зиджэуап къыфэмыгъотырэр къыщигъэзыеныр къызхэкІыгъэр зэримышІэрэр ары. ШІу къымыльэгьущтыгьэу фэloшъущтэп, пшъашъэм ыгу къыпфэмыкіомэ къэмышіэнэу хъущтэп. АщкІэ зыкІи Нурэ егуцэфагъэп. ШхъухьэшІагъэ хэмылъымэ зыфэшІыр къэшІэгъуай.

Нурэ дэжь кІонэу Азэмат рихъухьэгьахэми пэрыохъухэр къыфыкъокІыгъэх. ЫныбжьыкІэ бзылъфыгъэ горэм дэжь мыкloным нэмысыгъэми, чІыпІэу зэрытымкІэ ар къекІужьырэп. Зы лъэныкъокІэ а Нурэ зэрипсэльыхъуагъэм, шІу зэрилъэгъущтыгъэм щымыгъуазэ къуаджэм дэсэп пІоми хъущт. Ащ дэжь дахьэу хьаблэм щыщ горэм ылъэгъумэ, къыщыхъущтыр нафэ, лІы иІэжьэпышъ, гухэлъ фыриІзу ыдэжь кІуагъзу ары. Зы лъэныкъокІэ бзылъфыгъэу лажьэ зимы е цыфхэр шъо пхэнджыкІэ ригъэплъыщтых, ау ащ нахь къызэтезыважи щыв. Нурэ дэжь зэрэкІуагъэр ышІэжьымэ къызэмык/ухэщтыр ипсэогъу ары. Джы тІэкІу шІагъэу ар хинагъэми, Нурэ зэрикъэщэныгъэр къыфиІэтызэ ригъэзэщыщтыгъ. УзэлІ-зэшъузымэ узэlумыпхъохэн плъэкlына, ыгу римыхьын горэ Назырэт зэрэзэхехэу е зэрэфыщытыр къызэрэхэщэу шІу ымылъэгъоу, ыгу пымыкІырэр Нур арэу

Рассказ

Іуагъэр егъэунэфыфэ ышІуабэ дашІэщтыгъ. Зэрэщыгугъырэ зыщымыІэкІэ зигъэкІэрэкІэныр имыщыкІагъэу, сыд щыгъыми хъунэу апэм ыІогъагъэми, етІани шІу ылъэгъугъэгъэ бзылъфыгъэм шъой-цыеу ыпашъхьэ ихьаныр къыригьэкІугьэп. ЦІыфхэм ахэхьан, хъяр горэм кІон хъумэ зыщилъэхэрэ щыгъынхэу къэштэ-штэжьэу иІэхэм захэлъыхъухьэм, уахътэмкІэ ар анахь къекІоу ылъыти, Инджылызым къыщашІыгъэ кІэкозэпыль шіуцізу хъатэу къыхэмыщэу шъолъыр фыжь псыгъохэр къызэхыхэрэр къахихыгъ. Джэнэ фыжьыбзэ ащ къычІилъхьагъ, шъозэикІэу галстук плъыжь ыпшъэ къыдилъхьагъ. Германием къыщашІыгъэ цокъэ шъхьэко шіуціэхэу зылъапэхэр псыгъуабзэхэр къызщилъагъэх. Французхэм къашІыгъэ дезодорантыр къызызыхеутхэм, мэ гохьыр унэм изы хъугъэ. Назырэт къеплъ-къеплъи, ылъэгъурэр зыфихьын ымышІэу къэупчlагъ:

– Сыдэу зыбгъэкlэрэкlагъа, тыдэ укІощта?

Alo шъузым шlоуушъэфымэ пшІоигьо горэм игугьу фэпшІын хъумэ, пцІы умыусэу шъыпкъэр епіомэ нахьышіоу, ышіошъ мыхъунымкІэ ишІуагъэ къакІоу. А гурышэм Азэмат рыгъуази, ипсэогъу фыреплъэкІи ІущхыпцІагь, исэмэркъэуми ишъыпкъэми къэшІэгъуаеу риІуагъ:

- Псэлъыхъо сыкІощт.

ЫшІошъ зэрэмыхъугъэр Назырэт къыхэщыгъ. Бзылъфыгъэ къопціэ нэгуфыр, Іэпс-лъэпсыр, ынэ къарэхэр ыуцІыргъуи лІым къыІущхыпцІагъ.

Дэгъу къапщэмэ, ыІуагъ Назырэт рэхьатэу. — Сэ сыгощэн, къапщэрэр нысэкІэн, ау ащ фэдэ лІыгъэ къыздипхыщтыр сшІэрэп нахь.

гъожьын къасщэу сыкъэкІожьымэ», — къызэриlокlи, Азэмат унэм къикІыгъ.

Бжыхьэм иятІонэрэ мазэ, адыгэхэр чъэпыогъу мазэкІэ заджэхэрэр, итыгъ, хьазырэу ыкІэм фэкІогъагъ. Мазэм ыцІэ къыгъэшъыпкъэжьэу чэщым чъэпыр лъэшэу огъагъэми, мафэр тыгъэпсыти ар ткlужьыгъэхагъ, урамыбгъухэм аlут уцхэу бжыхьэ шъуашэ зыщызылъагъэхэм осэпсышхо атехагъэ фэдэу псыгъуаткІохэу атесхэр тыгъэм инэбзыйхэм апэжънущтыгъэх. Пхъэшъхьэмышъхьэ чъыгхэм кІымафэу къакІорэм ымыгъащтэх пІонэу заупцІэныжьыгъэхагъ. Тхьэпэ зырызхэр, ахэри гъожьышэ хъугъэхэу, къызпынэгъагъэхэр мыІэрысэ кІасэхэмрэ айва чъыгхэмрэ ныІэп.

Унагъохэм ясадхэр зэгъокІыгъэх, кІым-сымыгъэх, зэщыгъуагъэх. Анахь дахэу орэд къэзыІорэмкІэ зэнэкъокъух піонэу кіырагъэщэу зэпэджэжьыщтыгъэ бзыухэр ахэплъэгьожьыщтыгьэхэп, ахэм къыблэм зырагъэхьыжьыгъэхагъ. Уапэ къифэщтыгъэхэр пхъэшъхьэкІэ бзыукІэ заджэхэрэ бзыу гьожьышэ-чіыпціашьохэр ары. Ахэр бэ хъухэу, зыгорэм иунашъокіэ мэпсэухэу къыпщагъэхъоу, зэдаштэу зыкъапхъуатэу чъыгэу зытесхэм закъырадзыхыщтыгъ, къазщыр уцэу гьогубгъум Іутым, джыри гъэмэфэ шъуашэр зыгу пымыкІыгъэм зыкъыхапхъанкІэщтыгъ, шыпэхэу тІэкІурэ хэсхэти, джыри зэдаштэу запхъуатэти, чъыг къутамэхэм захапхъэжьыщтыгъ. Къолэжъхэр «къуагъ-сагъ» рагъа-Іоу зэпэджэжьхэзэ, псыхъом иадырабгъу нэпкъ тет пхъэшъэбэ-пцел чъыгышхохэу зышъхьапэхэр ошъогум кІэгъэІэкъуагъэхэм, зикъутамэхэр псыхъом чыжьэу къыхэщэягъэхэм алъэныкъо зырагъэхьыщтыгъ. Ахэм алъыплъэзэ Азэмат ышъхьэ къихьагъ джы фэдэу къолэжъ-

ЩЫІЭНЫГЪЭМ КЪЫХЭХЫГЪЭ КЪЭБАРХЭР

Къамзэгумрэ ШъомпІэжъымрэ

зезэрэфэ, ашІэрэр ашІомакІ, ахьырэ хьылъэм етІани хагъахъо. ТІысыхэрэп, загъэпсэфырэп. Ащ фэдизым ШъомпІэжъ кІэракІэр ахэм альэпльэ. Зэральыплъэрэ къодыем ыгъэпшъыгъ.

- А Къамзэгу, — elo Шъомпlэжъым, сыгу огъу. Моу тІэкІу зыгъэпсэфыба, жьы зыlугъахьэба. Сыдэуи къамзэгухэм шъулэжьакІуа!

— А ШъомпІэжъ, — къыреІожьы

Нэф къызэрэшъэу къамзэгу унагьор Къамзэгум, — тымылажьэмэ, хэта тызгъэшхэщтыр? Зыдгъэпсэфэу тыщысымэ, тшІэрэм къыщыкІэщтыба. Ау сыоплъышъ, о Тхьэр къыотагъ: пшІэ хъати слъэгъурэп, ау лъэшэу укіэракі.

- Тэ тилъэпкъыкІэ Іофым зедгъэгъаліэрэп, — пагэу къыреіожьы Шъом-піэжъым. — Хатэм къыхакіэрэр тиlус, зы тхьапэ къэтымыгъанэу зэкІэ тэуджэрэпсы. Гъэ реным зытэгъатхъэ, кІымафэрэ чІым текІужьы.

— Джар псэукіэ хъун, — щыіэкіэ тхъагъо зиІэм ехъуапсэ Къамзэгур.

Ахэр aloфэ ощхым фэдэу, ау дыджыпсыджэу псы горэ къательадэ фежьагъ. Къамзэгум ыгу зэlыхьэмэ, ышъхьэ уназэзэ, ерагъэу а чіыпіэр къыбгынагъ. ПсынкІэу, дэгъоу зитхьакІыжьыгь, псы чъы э гъотко заули зы-Іуигъэфагъ. ТІэкІу зигъэпсэфи, Шъомпіэжъым изытет кіэупчіэнэу а чіыпіэмкІэ репшэкІыгъ. Ылъэгъугъэм Къам-

зэгур щтэкlаеу ыгъэщтагъ: джэнэ кІэракІэхэр зыщыгъыгъэхэ шъомпІэжъхэм алъакъохэр дэгъэзыягъэхэу щылъых, жьы къафэщэжьырэп, апсэ ихэкІыгъу.

— Ео-ой, Шъомпlэжъ, — ыlуагь Къамзэгум, — ара адэ шъуищыІэкІэ тхъагьо зыфэдэр. Шъуимыер зэрэшъушхырэм пае джы ини цІыкІуи шъуетэкъохы.

— Къанэрэр икъущт, тащыщ Іаджи къэнэщт, - къыриюжьыгъ нэмык щы-Іакіэ зымышіэрэ Шъомпіэжъым.

ХЬАГЪУНДЭКЪО Щамсэт.

Зыгорэ къыбдэхъуныр — гъэхъагъэ уиІэныр — мымакІэу елъытыгъ цІыфэу узыхэтхэм цыхьэ къызэрэпфашІырэм, джащ фэдэу елъытыгъ ор-орэу цыхьэ зыфэпшІыжьынми. ЦІыфэу лъытэныгьэ зыфашІырэм иІуагъэ зэригъэцэкІэжьырэм, игущыІэ зэремыпцІыжьырэм зы нэбгыри ехъырэхъышэрэп. Ащ фэдэм раlуалІэрэп — игущыІэ пшахъом тет-

ИгущыІэ пытэ, иІуи ишІи зэтекІырэп - ащ тефэрэ псалъэх. УигущыІэ къэбгъэшъыпкъэжьыныр — ар сыд фэдэрэ уиlуагъэ уемыпцІыжьыныр ары (ощ нахьи нахьыкІэр бгъэгугъагъэм, етІани анахьэу нахьыкІэр къызэрэпщыгугьэу къэбгъэшъыпкъэжьыныр узышІомыкІын Іоф). Пшъэрылъыр къинми, зэзэгъыныгъэ тхыгъэми, мыхъур зытедзэгъэ тхылъ гъэпсыгъэми, уиlуагъэ щыбгъэзыенэу щытэп.

Ар шэн-хабзэу дэх имыlэу бгъэцакlэу щытын фае. Щытхъушхоу цІыфым фалъэгъоу, «ащ сыд ІофкІи урихьылІагъэми пфызэшlуихын ылъэкlыщт» palyaлlэ.

Зыгорэм тызэригьэгугьэрэр тщыгьупими у ведей «ечельными жене и может и фэдгъэгъурэп, ау тэ тигущыІэрэ тиІуагъэрэ бэрэ зыщыдгъэгъупшэу къыхэкІы. Анахь кІочІэ лые зыхэлъэу мы дунаим тетмэ гущыІэр ащыщ. ГущыІэм къыхэкІэу хъугъэх лъыгъэчъэ зэошхо, зэмызэгьыныгьэ, зэшыхьаныгьэ... Ахэр щызыгъэзыежьыхэрэри гущыІэр ары.

УигущыІэкІэ зыуухыижьыни зыбгъэмысэжьыни плъэкІыщт. Мэфэ реным тигупшысэхэр зыфэгьэхыгьэхэр — хэт сыд къытиlуагъ, къызыкlытиlуагъэр, сыд ащ къыригъэкІыгъэр. А пстэур зэфэтэхьысыжьы. Ары пакіошъ, кіуачізу щыІэ пстэумэ гущыІэр апэпщэчын плъэкІыщт. Ары ыкІи зэрэщытыр. ЦІыфхэм акіуачіэ фэсакъынхэу зыфагъэсагъэ пэтзэ, боу макІэ зыжэ фэсакъыжьышъурэр. Зы еджэгъэ-гъэсэгъэ ин горэм ыlуагь: «Цlыфым илъэс зытlукlэ гущы акіэ зэрегьашіэ, ау ыжэ фэсакъыным зыригьэсэным пае гьашІэри фикъу-

Ышъхьэ ымыгъэпыутыным лъыплъэу, ыціэ Іаекіэ рамыіоным фэсакъэу макіэп къытхэтыр. Ащ фэдэ цІыфымкІэ гущыІэр, псальэр льапіэ. Иіорэ ишіэрэ зы. Ау джа зылъыплъэжьырэ цІыфхэми мымакізу къахэфэ ежь ышъхьэкіз гущыізу зэритыжьыгъэм епцІыжьхэрэр.

Зэзэгъыныгъэу тшІыхэрэр пстэуми апэу тэ къытэхьылІагъ, нэужым нэмыкі ціыфхэм афэгъэхьыгъ. Ар фыщытыкІэм ехьщыр: зыр адрэм ыкІи ахэм къяшІэкІыгъэ цІыфхэр ащ хэщагъэ мэхъух.

ТигущыІэ нахь лъапІэ зи тиІэп. Ау сыдми гущыІэ пты хъущтэп, ау зэгорэм Іуагьэ пшІыгьэмэ, ащ сыд хъугьэкІи уепцІыжьы хъущтэп. Къэмыгъэшъыпкъэжьыгъэ гущыІэр къошын къутагъэм фэд — сыд ибгъэхъуагъэми изэгъэжьырэп.

Зэзэгъыныгъэр зэщыбгъэкъоныр ар сыд?

Мэщым зы мыжъо хабдзэмэ зи арыхэп. Ау мыжъор хизы пшІымэ, фышъхьэ къыщыбгъэкІын плъэкІыжьыщтэп. Сэпацэр нэм къыкІилъасэмэ, уегъэгуlэ, сэпэ бжыб къыкlилъасэмэ, нэшъу уехъулІэ.

ГущыІзу птыгъэр бгъэцэкІзжьыныр - ар сыд?

Ар тхьарыюу пшыгьэм ублэмыкыным фэд. Нэузырым узэрэшІомыкІыщтым фэд. Ар адыгэмэ тихабзэу мэзыр чъыгхатэ шІыгъэным фэд. Чъыгэу къутэмэ цІыкІур зыхэбгъэкІыхьэрэм къыпыкіэщт пкіышъхьэ-мышъхьэр о умышхыщтыми цІыфмэ къашъхьэпэщт.

Ащ фэдизэу уигущыІэ лъапІэмэ, хэта е сыда укъэзыгъэуцун фаер ар умыгъэцэкІэным пае?!

Гупшыси псалъэ — alo адыгэмэ. Зыгорэ бгъэгугъэным ыпэ егупшыс: тэрэза, хэкІыпІэ иІа ар зэрэбгъэгугъэрэм? Сыда зыпіокіэ, Іуагъэр — ар пшъэрылъ.

УигущыІэ пытэным пае сыдэущтэу узекІон фая? Тызэдежъугъэгупшыс.

ГущыІэм ыкІуачІ, гущыІэм ыуас

(Мы льэхьаным кьыздэпсэухэрэм афэсэгъэхыы)

гугъэх. Гугъэ ІэнэкІыр гуих.

Адыгэмэ бэшІагьэу ахэль ІокІэ-шІыкІэ гьэнэфагьэхэр. Ахэм зэу ащыщ цІыфым занкізу «къыпфэсшіэщтэп» рамыіоныр. Ар ІэшІэхэп, ау гъэцэкІэгъуаеп. Іэшъхьэтетым пфэмыгъэцэкІэшъущт пшъэрылъ горэ къыпфегьэуцумэ, «ІыІ» зэу піоным нахьи, джы узыфэгьэзэгьэ Іофэу бгьэцакІэрэр зэпыбгъэу зэрэмыхъухэщтыр е пшъэрылъыр зэшІохыгъэным пае ищыкІэгъэ фитыныгъэхэр зэрэуимыІэхэр епіомэ нахьышіу. Шыкізу щыізр бэ.

УиІуагъэ уемыпцІыжьыныр пІэ имылъыным шІагъо хэлъэп. Сыда пІомэ цІыфым зэпстэури ыІэ илъэп, ау уемыгупшысэу Іуагъэ умышІыныр хэти фызэшіокіынэу щыт.

Ятюнэрэр. Сыд фэдэрэ Іуагъи мэхьанэ иІ. Піуагъэмэ, бгъэцэкіэжьыныр пшъэрылъ пфэхъугъах. УигущыІэ умэхъыгъэ. Зыгорэхэр джэгукІэ ешІэхэ фэд: «Сыда нахьышъхьэр?» Енэгуягъо нахьышъхьэр зэтефыгьэу щытын, ау Іуагьэ птыгьэу узэпціыжьыгьэ пэпчъ, ащ фэдиз хэмылъэу къыпщэхъуми, чІыфэ птелъ.

Анахь мэкіэ дэдэу зы шіушіагьэр гъэкІэрэкІэгъэ гугъэшхо нэпцІым пеІэ.

гъэцакІэ. Сыд фэдизэу къинэу къыпщыхъуми, е пшІомыІэрыфэгъуми, е лъапІэу къыпфыдэкІыми, е егъэлыягьэу къыпшІошІыми, — сыдэу хъуми гъэцакІэ.

ЫпшъэкІэ къызэрэсІуагьэу, пфызэшІокІыщтымкІэ гъэгугъэх. Армырмэ ау сыдми «еблагъ» зыІогъагъэм фэдэу ухъущт. ЕтІани уиІуагьэ зэкІэпхьажьымэ, къыушыхьатыщтыр зы — зыщыдзыеным, зышъхьадырегъэхыным уфэкъулай. Ащ фэдэ нэшанэхэр бэмэ къахэфэ.

Ужэ пфэмыІэжагъэ паекІэ уигущыІэ уемыпцІыжь.

Япліэнэрэр. Уиlуагьэ, зэрэбгьэгугьагъэхэр пщымыгъупшэным пае, тхы. Ащ фэдэхэр дэптхэнхэу блокнот зэгъэгъоты. ГущыІэу птыгъэхэр, зэзэгъыныгъэу пшІыгьэхэр зэкІэ пІальэхэр апытхагьэхэу ащ датхэх. Мафэм зэ даплъэзэ шІы.

Джырэ ехьыжьэгьэ зэхэтыкІэм ащ фэдэ тхылъ-ІэпыІэгъу хэти ищыкІагъэу

Ятфэнэрэр. АдэгущыІ. ШъузэгурыІоным пылъ. ЗэгурымыІоныгьэ горэ шъуазыфагу къыдэхъухьанэу уенэгуемэ, е піальэр зэкіэпхьан фаеу хъумэ, е зэзэгъыныгъэм удэхын фаеу къэхъумэ, ащ Іуагъэ зыдэпшІыгъэр зэу щы-

Мырэущтэу ар бгъэцэкІэшъущт. Апэ епІон плъэкІышт: «СызышъхьадэкІы мыхъущт Іофыгъошхохэр къысфыкъокІыьэхэшъ, піалъэу зэфэтшіыгъагъэр зэ кІэтхьанэу тызэзэгъыжьын тлъэкІыгъагъэемэ дэгъугъэ» е мырэущтэу епІон плъэкІыщт: «Орырэ сэрырэ пІалъэ зэфэдгъэнэфэгъахэу щыт, арышъ, ащ сыкъехъулІэ сшІоигъу, ау, сыгу къео лъэшэу, сызэмыжэгъэхэ Іоф къыкъокІыгъэшъ, пэІошъхьаихэу сыкъыолъэІу типІалъэ нахь кІасэу дгъэнэфэжьынэу». ТІуми язэу о нахь угу еlурэр къыхэх. Мыщ дэжьым къыкІэзгъэтхъымэ сшІоигъу ащ фэдэ шІыкІэр (пІэлъэ зэкіэхьакіэр) шэны зыфэмышіымэ зэрэнахьышІур. Угу имылъэу, ау сыдми умыю. Къыпфемызэгъыхэмэ, уијуагъэ піальэм бгьэцэкіэжьыным фэхьазырэу

Хьарамыгъэнчъэу уигущыІэ огъэцэкІэжьымэ, уигущыІэ орэины, орэпытэ ыкІи орэшъыпкъэ, арэущтэу зыхъурэм шlокl имыІэу ащ икІочІэшхо зэу къызэхэп-

Апэрэр. Пфызэшіокіыщтымкіэ гъэ- шіэщт. Гущыіэ пытэм ыкіуачіэ къызыфэбгъэфедэзэ уигухэлъхэр бгъэцэкІэнхэм удэмышъхьахымэ, къыбдэхъущтыр бэ. ЛъэгэпІэ анахь иными удищэен фызэшІокІыщт.

> ГущыІ у узэпцІыжьыгъ эпопчъ ощхыцэ зыхэмылъ ошъуапщэм фэд, сэшхо цаком фэд, пкІышъхьэ-мышъхьэнчъэ чъыгым фэд.

> Адыгэ ІорыІуатэхэм щысэ пчъэгъабэ ахэт гущыlэу птырэр бгъэцэкlэжьыныр зэрэнэшэнэ дэгъур къагъэлъагъоу.

> А зэпстэури дэгъу дэд, ау ор-орэу зэптыжьырэ гущыІэхэм ягъэцэкІэнмыгъэцэкІэнкІэ Іофыр сыдэу щыт? Зыгорэмэ яттыгъэ гущыІэхэм ялъытыгьэмэ, тэ тшъхьэкІэ зыфэтшІыжьырэ гущыІэхэм тызэряпцІыжьэу къыхэкІырэр нахьыб. Іофыр — тэ зызэрэдгъэгугъэжьырэ гущыІэр пшъэрылъэу тлъытэрэп. «Дэгъугъэ» тыгукІэ зэтэІожьышъ, зышъхьадыретэгъэхы. Ау тэр-тэрэу зызэрэдгьэгугьэжьрэ гущыІэхэри пшъэрылъэу зыфэплъэгъужьхэмэ хъущт. Ар зыгорэм гушыlау дэшъушlыгьэм фэжъугъэдэн фае. Шъуфаемэ, сэмэркъэу шыкі у, зызэрэжъугьэгугьэжырэр зэзэгъыныгъэу тхьапэм тешъутх, пlалъэри жъугъэнафэ, ишІыкІи, кІэгъэгушІоу, тазырэу пылъыщтхэри ишъутхэх. Ары пакіошъ, шъукіэтхэжьи, лъэгъупіэ горэм пышъулъ. Арэуштэу шъушІымэ, шъуигушы вмэ уасэ нахь афэшъушыным зежъугъэсэщт, джащыгъум ахэр шlокl имыlэу жъугъэцэкlэжьыхэу шъуублэщт. Мыр сэмэркъэунчъэ Іоф. Сыда пІомэ гущыІзу узэпцІыжьырэ пэпчъ уасэу о зыфэпшІырэм къыкІырегъэчы. Цыхьэ зыфэмышІыжьэу, къин олъэгъу, Іоф зыхэодзэжьы. Анахь мэхьэнэ цыкіу зиізу плъытэрэ гущыізу зэптыжьэу умыгъэцэк эжьырэр къыомыхыылъэкІынэу хъурэп. Арышъ, гущыІэ пытэу птырэ пэпчъ уишъыпкъагъэ епхьылІэным мэхьанэшхо иІ. Пшъэрылъэу мыгъэцэкІагьэхэр шъхьэмыльытэжьыным лъапсэ фэхъух.

> ГущыІ у тэр-тэрэу зэттыжырэр мыгъэцэк агъэу къызык анэрэр арэущтэу щытын фаешъ арэп. Іофыр зытетыр шъхьафы. Нахьыбэмэ мыхъэр пшъэрылъ зыфашІыжьыныр яшэн. Гуетыныгьэ хэльэу фильм горэм уепльыгьэу, сайт горэм бизнес-семинар къибджыкІыгьэу гьашІэм пфызэшІомыхышъушт пшъэрылъ зыфэпшІэу лъахъэ зытеплъхьажьын плъэкІышт. Адэ мымиллиардыр ахъщэп, мыджипыр машинэп, мыордэчнэжъыр чнэп, зэкІэмэ анахь мыдахэр шъхьагъусэп... Арэп Іофыр. Гугъэм укъыфэкІон фае нахь, ульычъэнэу щытэп. Джары зэрэзэтекІырэр. Уигухэлъ плъэ пытэу утетэу уфэкІомэ, ар псынкіэ ыкіи тхъагьо. Ар пкіуачіэ къызэрихьыщтыр, зэрэуищык агъэр зыдэошІэжьы. Гухэлъым улъэбанэмэ, ащыгъум шІу ущымыгугъ: пкІуачІэ, уипсауныгъэ, уигъашІэ теуухэщтых. Уигухэлъ уфэкіомэ, тіэкіу-тіэкіузэ пкІуачІэ къыхэхъо. Акъыл хэлъэу уигъэхъагъэ уасэ фэошІы, ущыгушІукІынэуи игьо уефэ. Мыхъэм улъыбанэмэ, улъычъэмэ, уегъэгубжы. Уигъэразэрэп... Ушъхьагъу лъыхъу уехъулІэ.

Арэу зыхъурэм, тигущыІэ пэублэ фэхъугъэм къыфэдгъэзэжьын...

Пшъэрылъ пытэу пшІырэм акъылыгъэ хэлъэу укъекіоліэн фае. Ыпшъэкіэ къызэрэсіуагъэу, ащ фэдэ нэшанэм укъыфэкІоным зыфэбгъэсэным пае узышъхьамысыжьэу, узыдэмышъхьахыжьэу утелэжьыхьан фае. Пытагъэ пхэлъэу унашъо пшІынэу щыт. «Зыщыгугъыжьырэ, теубытагъэ зыхэлъ цІыф

сыхъунэу сыфай» — джар пшъэрылъ зыфэпшІынэу щыт, уцІыфэу, цІыф укъыхэкІыгъэмэ. Ащ фэдэ шІоигъоныгъэ уиІэмэ, ащ лъэшэу уфаблэу щытмэ, ащ фэдэ гухэлъ пшІыгъэмэ, ащыгъум уфежьэн уфит. Сыда пІомэ, сыдэу зышІ фаеми, уишІоигьоныгьэ зэпстэури елъы-

БгъэцэкІэшъун плъэкІыщтымкІэ гъэгугъэхэзэ шІы. Пшъэрылъыр зэтеутызэ шІы. Ары, ары, умыгьэшІагьо. Уемыджэнджэшынэу къыкІэсэІотыкІыжьы, зэтеути, чэзыу-чэзыоу, уфаемэ, лъэбэкъу-лъэбэкъоу зэтеут. Ухэукъощтэп: макіэкіэ бгъэгугъэу бгъэцэкіэжьыныр нахьышіу, «тіэкіу» узыдэлэжьэжьмэ, мыхъэр бгъэхъэнэу бгъэгугъэн нахьи. МакІзу пыпхымэ, Іуашъхьэри зэтепхыныр пфызэшіокіын.

УзыфэмыамалымкІэ гущыІэ птыныр — ар гугъэм имашІо къызэкІэбгъэблэнышъ, псы пэпкІэжьыным фэд.

Мэхьанэнчъэу гущыІэ умышІы. Анахь пшъэрылъ къызэрыкІоми, о зэшІопхынымкІэ узэрэфэамалынчъэр зыдэошІэжьымэ, мыщ фэдэ уахътэм ар къыземетыслымехь емфоlиу voln тшусхед нахьышІу. Зыфэбгъэнэфэрэ пстэур зэшІопхын фае, уицыхьэ зытебгъэлъыжьын фае. ЗыбгъэІэсэным пае зымыгъэгугъэжь — лъэгэшхом пшъхьэ къегъзуназэмэ, Іошъхьэмафэ удэкІоенэу уфемыжь.

ГушыІэ нэпціым цыхьэмыші уехъуліэ. ГущыІэу птыгъэр — узышІомыкІын зэзэгъыныгъ. Уигъусэрэ орырэ пшъэелыхт елыажышушшефывышы дехалыд зэзэгъыныгъэр — зэзэгъыныгъэу, ау о пшъхьэ паекІэ пшъэрылъэу зыфэпшІыжьырэр зэзэгъыныгъэу щымытэу узыкІыхаплъэрэр сыд? Зи ахэр зэрэзэтекІыхэрэ хъатэ щыІэп, зыгорэ пшІэ пшІоигъомэ, ар уищык агъэшъ, ухыгъэ. ГущыІ у пшІырэ пэпчъ зэзэгъыныгъэу лъытэ. Ащи ишІогъэшхо къэмыкІорэмэ, пшъэрылъыр зыщыбгъэцэкІэн фэегъэ пІальэм мафэу къехъурэм пэпчъ тазыр зытелъхьажь.

ГущыІэ тыным фэсакъырэр ар ыгъэцэкІэжьыным нахь фэшъыпкъ. Джы пстэуми анахьышъхьэр — щэ агъэ къызыхэжъугъаф. Уимурад бгъэцэкІэным икъоу кІуачІэ фыуиІэн нэшанэр зыхэплъхьаным пае охътэ гъэнэфагъэ ищыкlaгь. Ар къыдэшъулъытэу шъузекly. ШІэныгъэлэжьмэ ащ тегъэпсыхьагъэу уплъэкІунхэу зэхащэхэрэм къызэраушыхьатырэмкіэ, шэн лъапсэ зиіэ хъущт нэшанэм зебгъэсэным тхьэмэфищым къыщымыкІэу ыуж уитын фае.

ИгущыІэ псынкІэу ыгъэцэкІэжьыныр къызыдэхъурэр макІэ. Анахьэу ащ икъу фэдизэу пшъхьэ емыгъэгъэузырэ ны-Іэмэ. Зыгорэ зэпымыфэрэмэ, егупшыси, зэхэф — сыда узы ажэрэр (уахътэр тэрэзэу бгъэнэфагъэба, пшъэрылъыр тэрэзэу бгъэуцугъэба, лъэныкъоу укъызэрекІолІагъэр хъунэу щыта?), ащ ыуж икІэрыкІэу гъэцэкІэным фежьэжь.

КІ ухым къэсІон сихьисап. ГущыІэ тыным екіоліакіэ къыфэгъот. Зыбгъэгугъэжьыгъэмэ, гъэцакІэ! Арымырмэ ор-орэу узыфэукІытэжьыщт. Игьорыгьоу пшъэрылъэу зыфэпшІыжьыхэрэр нахь псынкі у зэшіопхых у хъущт. Гущыі э тынымрэ ар гъэцэкІэжьынымрэ амалышІухэм якъежьэпІэ дэгъу. Узэхъылжы шамефиь инфекции дедешных в дедешных в дележения в Сыда пІомэ ор-орэу зызэрэбгъэгугъэжьырэр пфэмыгъэцэкІэжьышъумэ, угу зытекІодэжьынышъ, хъэтэпэмыхь зыпшІыжьыщт. Арышъ, пшъэрылъ гъэцэкІэгьошІухэмкІэ егъажьи, гьэцэкІэгьуаехэри пІэ къихьащтых!

ПшІоигъом укіэхъопсэу ущысынэу щытэп, ар къыздэбгъэхъуным утелэжьыхьан фае. Іоф мыублэм блэ хэс! Нэр делэ, Іэр бланэ.

Адыгэ шэн-хабзэмэ уарыгъуазэзэ упсэумэ, цІыфыгъэ шапхъэм удэхы-

> ТЭУ Нурыет. Журналист, шІэныгъэлэжь.

ТАРИХЪЫМРЭ МУЗЕИМ ИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭМРЭ

ЯтеплъэкІэ жъы хъухэрэп

Ліэшіэгъу зэфэшъхьафхэм ашіыгъэ іашэхэр, шъуашэхэр джырэ уахътэ макізу агъэфедэх. Ар къыдэплъытагъэми, мэхьанэу аратыщтыгъэм укъыпкъырыкіызэ, теплъэу яіэм зэхъокіыныгъэ зэрэфэмыхъугъэм урегъэгупшысэ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей ижъырэ **Гашэхэмрэ шъуашэхэмрэ афэгъэхьыгъэ къэгъэлъэгъо** нэу къыщызэјуахыгъэр хъугъэ-шіагъэхэм япхыгъ.

Краснодар щыпсэурэмэ яунэе музей къычащыгъэ ижъырэ laшэхэр лъэгъупхъэх. ГъучІым, гъуаплъэм, джэрзым, нэмыкІхэм ахэшІыкІыгъэх. Лъэпкъ музеим иІофышІэу Надежда Бурмистровам къызэрэхигъэщыгъэу, Іашэхэм уяплъызэ, тихэгъэгу итарихъ, заоу щыІагъэхэм защыогъэгъуазэ. Я XV — XVI-рэ лІэшІэгъухэм къамэу, сэшхоу, нэмыкі Іашэу дзэкіоліхэм агъэфедэщтыгъэхэр бэмышІэу ашІыгъэхэу къыпщэхъух.

Пачъыхьэр къэзыухъумэрэмэ laшэу аlыгъыщтыгъэм унаlэ тебдзэмэ, дзэкіоліхэм кіуачіэ ахэлъэу зэрэщытыгъэхэм псынкізу гу лъыотэ. Кинофильмхэм ахэт лыххужъхэм якъэбар музеим нахьышюу щызэбгьэшіэн плъэкіыщт. ГущыІэм пае, Д' Артаньян иІэшэшъуашэхэм афэдэхэр музеим къыщагъэлъагъох.

ШакІом сыд фэдэ Іаша иІагъэр? Ар зэгъэшіэгьошіоп. Іашэр шакІом зэблихъущтыгъ — зэшакІорэм ельытыгьэу Іашэр къыхихыщтыгъ. Ащ дакloy, чІыпІэу зыдэщытыр, ом изытет, нэмык хэри къыдилъытэщтыгъэх. Іашэу нахь къекІуштыр къызэрэхихыщтыгъэм цІыфым игулъытэ къы-Іэтыщтыгъ.

Францием идзэкІолІхэр заокІэ Урысыем ичІыгу къызебанэхэм Іэшэ-шъуашэу яІагьэхэм якъэгьэлъэгъон гъэшІэгъонэу зэхащагъ. Іашэр дэгьоу бгьэфедэным фэшІ шъуашэу пщыгъым елъытыгъагъэр бэ. ДзэкІоліхэр дахэу зэрэфэпагъэхэм кlyaчlэу ахэлъыр нахь зэригъэпытэщтыгъэм yнalэ те-

КъамэкІэ, сэшхокІэ къыозаорэм сыдэущтэу упэуцужьыщта? Зыкъэзыухъумэ зышІоигъом гъучіым хэшіыкіыгьэ щыгьынхэр зыщилъэщтыгъэх, паюр пытэу щыгъыщтыгъ. Къамэр къызыдепхьакІыныр псынкІагьоу зэрэщымытыгъэр музеим къыщагъэлъагъо.

1650-рэ илъэсхэм урыс Іашэр сыд фэдагъа? Дзэм хэт офицерхэм Іашэу аlыгыыгыр купэу зыхэтхэм елъытыгъагъ. ТопкІэ къяохэрэм апэуцужьынхэмкІэ шъофым ит офицерхэм къиныгъоу зэпачыщтыгъэри зэбгъашІэ пшІоигьоу Іашэхэм уяплъы...

Къэгъэлъэгъоныр музеим мэзитю щыкющт. Іашэхэм, дзэкюлі шъуашэхэм яплъы зышІоигъохэр зэхэщакІохэм рагъэблагъэх. ЛІэшІэгъуи 3 — 5 зыныбжь къамэм е сэшхом уеплъызэ, щыІэныгъэм гукІэ куоу ухэхьащт...

Сурэтхэр Льэпкь музеим щыкІорэ къэгъэлъэгъоным къыщытырахыгъэх.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКІЭ

Тыбзи, тихабзи тилъапІэх

Адыгэхэр хэгъэгу 55-м къехъумэ ащэпсэух. Тыдэ щы эхэми, ныдэльфыбзэр, яшэн-хабзэхэр къаухъумэх. Дунаим тет лъэпкъ анахыжъхэм зэращыщхэр зыдашіэжьы, янеущрэ мафэ нахьышіу зэрашіыщтым

Мыекъуапэ иурам шъхьаіэхэм мэкъэгъэіухэр зытетхэгъэ пхъэмбгъу кіэракіэхэр ащытэльэгъух. Кіэу къаугупшысыгъэ техникэм, Іофшіэкіэшіум, ныбжьыкі эхэм сэнэхьатхэр зэрагъэгъотынхэм, нэмыкіхэм ахэр афэгъэхьыгъэх. Искусствэр, лъэпкъ шэн-хабзэхэр, адыгэ шъуашэм идэхагъэ къэзыютэрэ пхъэмбгъухэри аужырэ илъэсхэм къахэхъуагъэх. Спортсменхэм ягъэхъагъэхэр къизыІотыкіыхэрэр лъэгъупхъэх.

НахьыпэкІэ мэкъэгьэІухэр урысыбзэкІэ, инджылызыбзэкІэ е нэмыкі бзэкіэ тхыгьэхэу тльэгьущтыгъэх. Адыгабзэр зэрагъэфедэрэм ипчъагъэ Іапэхэмкіэ къэплъытэн плъэкІыштыгъэ. Мэшэлахь, хэхъоныгъэхэр тэшіых, тигумэкІхэр нахь шъхьэихыгъэу къатІохэу зытэублэм, тиІофхэм зэхъокІыныгъэшІухэр афэхъугъэх.

Адыгэ Республикэр мэпсэу, ылъэ теуцуагъэу зыщыІэр илъэс 22-м къехъугъ. Урысыбзэмрэ адыгабзэмрэ тикъэралыгъуабзэх. Тэр-тэрэу «зытлъахъэзэ» кlyaпlэ зэтымытыжьэу тызэрэщыlагъэм тыфызэплъэкІыжьынэу тыфэяхэп. _lофым кlэщакlо тыфэмыхъоу зыгорэхэр дгъэмысэнхэм тызэрэфэlазэри тэшlэ. Нахьышlум тыфэкІоным фэшІ загъорэ нэмыІэми зытыубыжьэу зедгъэсагъэгоп.

Мыекъуапэ икъохьапІэкІэ щыІэ псэупІэу «Черемушкэхэр» зыфа-Іорэм пхъэмбгъушхоу щытлъэгъугъэм тигъэгушІуагъ. ІэкІыб хэгъэгу къикІыжьыгъэ Нэпсэу Нихьад къызэрэтиІуагьэу, ащ фэдэ тхыгъэхэм гур аlэты, лъэпкъ шІэжьым уфагъасэ.

«Зы псэ, зы бзэ, зы хабзэ» джары адыгабзэкІэ пхъэмбгъум тетхагъэр. Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим, нэмыкІхэу тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрэм ащ фэдэ гущыІэхэм ямэхьанэ ащагъэлъапіэ, псынкіэу къагурэіо.

Бзэр — псэ. Бзэ тхьамыкІэ щыІэп. Бзэм ибаиныгъэ зыгъэлъапіэрэм июфхэр нахьышюу лъэкІуатэх. ИпчъагъэкІэ бэ мыхъурэ лъэпкъым ыбзэ тхьамыкІэу, зыдэпсэурэ лъэпкъхэм «ахэткІухьажьыщтэу» къызыщыхъухэрэр е зылъытэхэрэр хэукъох. Тигупшысэхэр адыгэмэ афэгъэхьыгъэх, тиадыгабзэ бай дэдэу щыт, тилъэпкъ лъэпкъ дахэу, лъэпкъ дышъэу тэлъытэ. Культурэм и Илъэс Урысыем щэкІо. Тэ, адыгэхэм, тиорэдкІи, тиадыгэ шъуашэкІи нэмыкІ лъэпкъхэм дахэкІэ такъыхэщы. Композитор ціэрыю Нэхэе Аслъан бэрэ къызэриІоу, тыбзи, тихабзи тэры апэу зыгъэлъэпІэн фаер. Тинахыжъ пІашъэхэм къытфыщанагъэу къытлъы-Іэсыжьыгъэр дгъэбэгъоныр типшъэрылъ. Лъэпкъыбэ зыщыпсэурэ Адыгэ Республикэм мамыр щыакіэр щызыгъэпытэрэ шіыкіэшіумэ ар зэу ащыщ.

Сурэтым итыр: Мыекъуапэ щагъэпсыгъэ пхъэмбгъум итеплъ.

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ -и гъз ГорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4046 Индексхэр 52161 52162

Зак. 2568

Хэутыным зщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэм ипшъэрылъхэр зыгъэцакІэрэр

МэщлІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр ЖакІэмыкІо

Аминэт